

Kariūnas

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos leidinys

2006 m. rugsėjis, Nr. 3 (90)

Redaktoriaus skiltis

Mielieji pirmakursiai, šiandien „Kariūno“ redakcija norėtų kreiptis į Jus. Neseniai viena diena iš esmės pakeitė Jūsų gyvenimą. Tą dieną Jūs iškilmingai prisiekėte. Nemanome, kad tada turėjote laiko apie šį įvykį rimčiau pamąstyti. Jus sveikino, Jums linkėjo sėkmės, Jūs buvote Krašto apsaugos ministerijos ir Karo akademijos vadovybės, savo tėvų, artimųjų dėmesio centre. Tai buvo įtampos ir emocijų kupina diena. Ji praėjo, tačiau liks atmintyje ir Jūsų gyvenime bus tam tikras atskaitos taškas.

Paimkite dar kartą į rankas Priesaikos tekstą ir atidžiai jį perskaitykite. Perskaitykite neskubėdami, pasverdami kiekvieną žodį, jį apmąstydami. Pabandykite suvokti kiekvieno jų prasmę. Taip, Priesaikos tekstas trumpas, tačiau jame – Jūsų ateitis, visas būsimas gyvenimas, Jūsų poelgiai, Jūsų veiksmai. Labai gerai apie tai pagalvokite. **JŪS PRISIEKĖTE**

LIETUVAI. O Priesaika Tėvynei duoda tik kartą gyvenime. Antros progos nebus... Priesaikos galima tik laikytis arba... ją sulaužyti.

Ne vienam iš Jūsų, ko gero, susidarė įspūdis, kad Priesaika susijusi su herojiškais poelgiais, didvyriškais darbais. Taip, be abejo, kiekvieno kario gyvenime ir tarnyboje būna tokių situacijų, kai tenka parodyti ir didvyriškumą, heroizmą, ir begalinį pasiaukojimą. Tačiau tai – tik akimirkos. Ko gero, kur kas sunkiau nepriekaištingai tarnauti kiekvieną dieną.

Kasdienė rutina – geras mokymasis, pavyzdingas elgesys, kruopščiai vykdomi visi, net smulkiausi, pavedimai, sąžininga tarnyba... Ir, ko gero, kur kas sunkiau laikantis duotos Priesaikos visur ir visada būti pavyzdingam kariui nei per akimirką tapti didvyriu.

Mielieji kariūnai, žurnalo „Kariūnas“ redakcija linki Jums sėkmės moksle ir tarnyboje, visada būti gerais kariais, o ateityje sėkmingai tapti Lietuvos karininkais ir nepamiršti 2006 m. spalio 14-osios – Priesaikos dienos. Visokeriopos Jums sėkmės!

Atsakingasis redaktorius

REDAKcinė KOLEGIJA

Atsakingasis redaktorius
plk.ltn. dr. GINTAUTAS SURGAILIS
tel. 2103650, viet. tel. 24650

Atsakingasis sekretorius
dr. VYTAUTAS TININIS
tel. 2103680, viet. tel. 24680

Redakcinės kolegijos nariai:

EGLĖ TRATAITĖ

(Akademijos bendruomenės klausimai)
tel. 2103506, viet. tel. 24506

mjr. ROLANDAS KIŠKIS

(kariūnų gyvenimas)
tel. 2103570, viet. tel. 24570

kpt. REMIGIJUS BUTKEVIČIUS

(sielovada)
tel. 2103511, viet. 24511

kpt. EUGENIJUS PACHOMOVAS

(karinis rengimas)
tel. 2103538, viet. tel. 24538

kpt. ALVYDAS ŽILINSKAS

(universitetinės studijos)
tel. 2103595, viet. tel. 24595

kpt. RONALDAS ENDRIJAITIS

(sportas)
tel. 2103549, viet. tel. 24549

kar. ROKAS PAULIUKAITIS

(Kariūnų tarybos pirmininkas)

Kalbos redaktorė **NIJOLĖ ANDRIUŠIENĖ**

Dizainerė **LAIMA ADLYTĖ**

Fotografas **KĘSTUTIS DIJOKAS**

Spausdino

Krašto apsaugos ministerijos
Leidybos ir informacinio aprūpinimo tarnyba,
Totorių g. 27, LT-01121 Vilnius
Tiražas 500 egz. Užsakymas GL - 644.
Leidinyi platinamas nemokamai.
Leidžiamas kas trys mėnesiai.

GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA

Šilo g. 5 A, LT-10322 Vilnius
El. p. mc@lka.lt, gsurgailis@zebra.lt,
www.lka.lt

- 2 Mokslo ir žinių diena Karo akademijoje
- 4 Priesaika
- 6 Bazinis kario kursas
- 8 Skirtingų kalibrų šovinių veikmė
- 10 Lietuvos karo mokyklos istorija 1919–1940 m.
- 15 Irako karštyje
- 16 Stažuotė
- 17 Piligriminė kelionė iš Kryžių kalno į Šiluvą
- 18 Pažinti ir pamilti
- 20 Klecko mūšiui – 500 metų
- 28 Atostogos
- 30 Šiuolaikinės kariuomenės dorovinės vertybės
- 32 Kaip pagerinti anglų kalbos mokymą
- 33 Poezija
- 35 Nauji vėjai Lietuvos universitetų rektorių konferencijoje
- 36 Kronika

Pirmajame viršelio puslapyje kariūnai
Vilniaus senamiestyje

L

K

A

Mokslo ir žinių diena

Eglė TRATAITĖ

2006 m. rugsėjo 1-ąją Karo akademijoje vyko iškilmingas Mokslo ir žinių dienos minėjimas. Naujų mokslo metų proga susirinkusius kariūnus ir Akademijos bendruomenę pasveikino krašto apsaugos ministras Juozas Olekas, Lauko (sausumos) pajėgų vadas brg. gen. Arvydas Pocius, Akademijos viršininkas plk. Arūnas Balčiūnas.

Renginio metu buvo pagerbtas Karo akademijos auklėtinio vyr. ltn. Normundo Valterio, žuvusio tarptautinės misijos Bosnijoje metu, atminimas. Krašto apsaugos ministras prie paminklinio akmens vyr. ltn. N. Valteriui padėjo gėlių.

Šiais mokslo metais Karo akademijoje studijuos 185 kariūnai, tarp jų 19 merginų. Į pirmąjį kursą įstojo 48 jaunuoliai. Magistrantūroje studijuos 18 karininkų.

Apibendrinamas praėjusių mokslo metų rezultatus Akademijos viršininkas plk. Arūnas Balčiūnas džiaugėsi išties

produktyviu darbu. Mokslus baigė 96 kariūnai ir klausytojai, įgiję bakalauro, 9 – magistro laipsnį. Taip pat įvairius kursus baigė 89 užsienio šalių klausytojai. Buvo įdiegta nuotolinio mokymo sistema. Taikant šį būdą sėkmingai vyko logistikos, ryšių ir rezervų būrių vadų kursai, sulaukę ypač gerų atsiliepimų. Tarptautinius ir nacionalinius kapitonų kursus 2005–2006 mokslo metais sėkmingai baigė 121 karininkas.

Akademijoje ir toliau bus atliekami mokslo tiriamieji darbai, tarp jų ir sociologijos, kurių yra net 17 temų. Praeitais metais buvo surengta 12 konferencijų ir seminarų, 4 iš jų buvo tarptautiniai. Ateinančiais metais planuojama tęsti šią mokslinę veiklą.

Šiais mokslo metais Karo akademija įsipareigoja tęsti krašto apsaugos ministro ir Lietuvos kariuomenės vado užsakytus mokslo darbus, tobulinti ka-

Karo akademijoje

rinį ir universitetinį mokymą, parengti ir patvirtinti naują 3,5 metų bakalauro studijų programą.

Vienas iš pagrindinių šių mokslo metų uždavinių – vykdyti krašto apsaugos ministro sprendimą dėl Karo akademijos tobulinimo, parengti ir patvirtinti Akademijos raidos perspektyvas, aktyviai dalyvauti rengiant karininkų rengimo koncepciją. Tai leis tobulinti Karo akademijos organizacinę struktūrą, karinio ir universitetinio rengimo programas.

Kaip ir anksčiau, bus rengiami vadų ir aukštesniųjų štabo karininkų kvalifikacijos kėlimo, anglų ir kitų kalbų, kapitonų, strateginių studijų kursai, mokymai, kuriuose dalyvaus įvairių šalių kariai ir civiliai tarnautojai. Be to, ir toliau vyks ryšių, logistikos, rezervų būrių vadų, anglų kalbos terminologijos ir jos atnaujinimo kursai krašto apsaugos

sistemos kariams ir civiliams tarnautojams, nuotoliniu būdu bus išdėstyta pagrindinių karybos žinių kursas valstybės tarnautojams.

Nuo šių metų pradėti rengti nauji karinės diplomatijos kursai, kuriuose studijuos 9 magistrantai.

Svarbūs šių mokslo metų Akademijos tikslai – pradėti mokomojo korpuso, kuris jau nebeatitinka keliamų reikalavimų, remontą, atnaujinti autotransportą, mokymui skirtą karinę techniką ir ginkluotę, toliau gerinti kariūnų mokymosi ir darbuotojų darbo sąlygas.

LKA vadovybė krašto apsaugos ministrui pristatė Akademijos struktūrą, išsamiai atsakė į kiliusius klausimus. Po to ministras Juozas Olekas susipažino su kariūnų gyvenimo ir mokymosi sąlygomis, apsilankė muziejuje, bibliotekoje, sporto komplekse, taip pat kai kuriose katedrose.

Priesaika

2006 m. spalio 14 d. Karo akademijoje įvyko iškilminga kariūnų priesaikos ceremonija. Kariūnus pasveikino krašto apsaugos viceministras Antanas Valys, Akademijos viršininkas plk. Arūnas Balčiūnas, kiti šventės dalyviai.

Pasirinkus prasmingą kelią

Viceministras Antanas VALYS

Šiandien nuskambėję priesaikos žodžiai patvirtino Jūsų, Lietuvos karo akademijos kariūnų, patriotinius įsipareigojimus ir ištikimybę Lietuvos Respublikai. Beveik tokiais pat žodžiais prisiekia ir Lietuvos Respublikos Prezidentas, Seimo nariai ir teisėjai. Prisiekę Tėvynei Lietuvai, Jūs tapote pagrindiniais valstybės asmenimis, kuriuos saisto pareiga laikytis Konstitucijos ir įstatymų, ginti ir

stiprinti Lietuvos nepriklausomybę. Kartu Jūs tapote atsakingi ir už mūsų šalies likimą, valstybės ir tautos saugumą.

Jau įprasta, kad tam tikrais gyvenimo etapais – baigiant vienus mokslus ir pradėdant kitus, pasirinkus savarankiškumą – kalbama apie gyvenimo kelią.

Šiandien Jūs pasirenkate Lietuvos kariuomenę, krašto apsaugos sistemą. Tai nelengvas gyvenimo kelias, o galbūt ir gyvenimo būdas. Krašto apsaugos sistema sudėtinga, tačiau išsilavinusių, turinčių didelę patirtį itin profesionalių žmonių dėka ji veikia kaip gerai suderintas mechanizmas. Šios sistemos žmonių svarbiausios vertybės yra garbė, atsa-

komybė, profesionalumas. Su uniforma ar be jos, tarnybos ar ne tarnybos metu, Lietuvoje ar užsienyje Jūs visada atstovausite savo valstybei, savo šalies piliečiams. Ir ne tik atstovausite – Jums, kariams profesionalams, turintiems specialių žinių ir įgūdžių, bus patikėti ginklai ir ginkluoti žmonės. Jums bus pavesti sudėtingi valstybinės, o galbūt ir tarptautinės reikšmės uždaviniai. O tai – didžiulė atsakomybė.

Tačiau pirmiausia Jūs žmonės – turintys savo jausmus, savo pažiūras, savo nuomonę. Ir šia prasme didžiausia vertybė yra žmoniškumas, santykiai su kolegomis ir partneriais, savo draugais ir artimaisiais, būsimais pavaldiniais. Nuoširdumas, paprastumas ir atvirumas, savitarpio pagalba bendraujant su žmonėmis yra labai svarbūs veiksniai, galintys suteikti viltį, sustiprinti pasiryžimą, netgi paskatinti herojiškam poelgiui ar pasiaukoti. Pasiaukoti dėl valstybės laisvės, pasiaukoti dėl tautos nepriklausomybės, demokratijos išsaugojimo ir žmonių gerovės.

Mūsų šalies kariai kaip kolektyvinės gynybos sistemos nariai dalyvauja tarptautinėse operacijose. Būta konfliktų zonose, dalyvauta kovos veiksmuose, taikos palaikymo misijose. Tai didžiulė patirtis, naudinga kariams ir visai krašto apsaugos sistemai.

Mūsų kariuomenė ne tik mokosi kautis, kovoti, kariauti. Ji puikiai atlieka ir civilinę misiją, t.y. padeda valdžios institucijoms ir žmonėms ekstremaliomis situacijomis, kritiškomis aplinkybėmis. Visi žinote, kad kariuomenė gelbsti skęstančiuosius, gesina gaisrus, prireikus ir medikams paprašius padeda nugabenti donorų organus, ieško dingusių asmenų. O kur dar kariuomenės parama įvairių renginių metu. Galbūt tas glaudus kariuomenės ir visuomenės ryšys ir yra vienas iš svaresnių argumentų, prisidedančių prie teigiamo kariuomenės vertinimo ir aukštų krašto apsaugos sistemos reitingų.

Baigėsi trumpas pasitikrinimo laikotarpis. Jūs turėjote galimybę palyginti savo ištvermę, pasiryžimą su įsivaizduojamais reikalavimais. Šiandien čia studijuojantiejiems keliami griežti reikalavimai. Jūs būsite ugdomi ir kaip asmenybės. Tai suprantama, nes karininkas – tai ir vadas, ir mokytojas, ir profesionalas. Vadinas, jis turi būti tvirtos moralės, intelektualus, tinkamai psichologiškai ir fiziškai pasirengęs, puikiai įsisavinęs profesijos dalykus.

Manau, kad remiantis kitų valstybių – NATO partnerių – patirtimi bus tobulinamos studijų programos, akcentuojami vieni ar kiti būtini dalykai. Baigu-

Viceministras Antanas Valys

Plk. Arūnas Balčiūnas

siems mokslus ir įgijusiems atitinkamą kvalifikaciją nebus kliūčių įsidarbinant krašto apsaugos sistemoje. Neabejoju, kad Jus lydės sėkmė, kad pasiryžę išbandymams įveiksite visus sunkumus.

Linkiu, kad Jūsų pasirinktas prasmingas karininko gyvenimo kelias būtų sėkmingas, kad Jūsų artimieji būtų ramūs dėl Jūsų, dėl Jūsų mokslų ir tarnybos.

Tarnauti Tėvynei – didžiulė garbė ir atsakomybė

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos viršininkas plk. Arūnas BALČIŪNAS

Šiandien – ypatinga diena. 42 vaikinais ir 6 merginomis iškilmingai prisiekė ištikimam tarnauti Lietuvai, negailėdami jėgų saugoti ją ir ginti. Savo likimus susieję su Lietuvos kariuomene, jie tapo tikraisiais kariūnais ir kariūnėmis.

Nuoširdžiai sveikinu Jus žengus šį prasmingą žingsnį. Tai – ypatingas gyvenimo momentas, prisiekę jūs pasirinkote savo gyvenimo kelią – tapti Lietuvos karininkais.

Karininko profesija jau nuo seno buvo viena iš garbingiausių. Juk tarnauti Tėvynei labai, atstovauti savo šaliai visame pasaulyje yra didžiulė garbė ir atsakomybė. Tai nėra paprasta. Ši profesija reikalauja ypatingo pasirengimo: fizinė ištvermė, psichologinė tvirtybė, drausmė ir drąsa – nuolatiniai tarnybos palydovai. Karininkas turi būti aukštos moralės, visapusiškai išsilavinęs, visada pasirengęs priimti sprendimus ar vykdyti aukštesniųjų vadų sumanymus.

Džiaugiuosi ir sveikinu visus, sėkmingai įveikusius bazinio karinio rengimo kurso sunkumus. Išlaikėte visus Jūsų laukius išbandymus, nepritrūkote ryžto ir

užsispyrimo, paragavote kariško gyvenimo kasdienybės ir dabar esate pasirengę įveikti būsimuosius iššūkius. Jūsų laukia nelengvas kelias: patirsite ir džiaugsmų, ir vargų, vykdysite užduotis, kurios reikalaus begalinio atsidavimo ir pastangų, tačiau tikiu, kad stropiai mokydami, negailėdami jėgų ir prakaito, kasdien siekdami užsibrėžtų tikslų ir tobulėdami po ketverių metų tapsite dorais ir garbingais karininkais.

Taip pat noriu pasveikinti jaunųjų kariūnių ir kariūnų tėvelius, artimuosius. Jums šiandien taip pat šventė, Jūs galite didžiuliu savo vaikais, kartu džiaugtis jų sėkme – jie susidorojo su pirmaisiais sunkumais, nepabūgo jų. Noriu padėkoti Jums už savo atžalų palaikymą. Žinoma, Jūsų supratimas ir parama jiems bus be galo svarbūs ir ateityje, studijuojant Akademijoje, o vėliau galbūt tarnaujant įvairiuose Lietuvos kariuomenės daliniuose, Europos Sąjungos, NATO, Jungtinių Tautų struktūrose.

Taigi dar kartą visus sveikinu, linkiu sėkmės, ištvermės, ateities, kurioje būtų kuo mažiau nusivylimų ir kuo daugiau džiugių akimirų.

Bazinis kario kursas

Kar. Tadas MAMENIŠKIS

Mūsų, Lietuvos karo akademijos pirmakursių kuopos kariūnų, mokslo metai prasidėjo dar pačiame vasaros įkarštyje – rugpjūčio 1 dieną. Turbūt niekam ne paslaptis, kad įstojus į Karo akademiją, laukia 2 mėnesiai intensyvių karinių mokymų, kitaip tariant bazinis kario kursas. Kadangi šis kursas skirstomas į dvi dalis, todėl ir aš norėčiau savo rašinį panašiai padalyti. Pradėsiu nuo pirmosios dalies – naujokų mokymo Akademijoje.

Kaip manote, kas sunkiausia naujiems „kadrams“, patekusiems už PP vartų? Ryšiai? Taktika? Laikytis dienvartarkės? Ne... TVARKA! Ta, atrodytų, niekam nereikalinga pedantiška tvarka mūsų spintų, spintelėlių ir panašiai. Kiekvienam iš mūsų, naujokų, didžiausias galvos skausmas buvo netikėto patikrinimo grėsmė. Baimindavomės, kad gali ateiti koks skyrininkas, praverti spintą ir pamatyti mūsų „tvarkingumo įsikūnijimą“. Bet laikui bėgant ta bėda vis nyko,

nyko, kol galiausiai, atrodo, pačios rankos ėmė lankstyti gražius kampus, viską dėti į savo vietas. Išmokus susitvarkyti spintas, lengviau būdavo ir dienvartarkės laikytis, nes tai irgi tarsi savotiška spinta – viskas suskirstyta, padalyta į laikotarpius, kitaip tariant, spintos lentynas. Kaip ir spintoje, kur viskas turi savo vietą, dienvartarkėje viskam numatytas savas laikas. Taigi būdami Akademijoje išmokome, manyčiau, dviejų pagrindinių dalykų: tvarkos ir punktualumo. Aišku, taip pat išmokome naudotis radijo stotimis, nustatyti azimutą ir dar daug ko, tačiau tai jau, mano nuomone, mažesnę reikšmę turintys dalykai.

Antroji bazinio kario kurso dalis – lauko stovykla. Ji prasidėjo rugpjūčio 27-ąją Centriniam poligone. Tam buvo skirtos 5 savaitės. Pratybų metu turėjome Pabradės miškuose ir smėlynuose pritaikyti praktiškai anksčiau gautas teorines žinias. Iš tų penkių savaičių pir-

mosios dvi buvo skirtos individualiems kario įgūdžiams ugdyti: mokėmės kasti apkasus, kurie kartais atrodydavo kaip negili kapo duobė, šaudyti ir, kas svarbiausia, pataikyti ten, kur reikia, bei kitų karybos dalykų.

Kitos dvi savaitės praėjo dirbant komandinį darbą. Šiuo laikotarpiu mokėmės staigiai ir tyliai užimti patrulio bazę, vykdyti įvairias užduotis.

Na, o penktoji savaitė skirta „praktikų praktikai“ – 5 dienų kompleksinėms pratyboms, kurių metu visos užduotys atliekamos kuo mažiau padedant instruktoriams.

Kol kas negaliu papasakoti, ką naujo sugalvojo mūsų instruktoriai baigiamosioms pratyboms, nes šiandien dar tik ketvirtoji pratybų Pabradėje savaitė, tačiau labai gerai žinau, kaip mano bendrakursiai per šiuos du mėnesius sustiprėjo, kad jie galutinai apsisprendė tapti Lietuvos kariuomenės karininkais ir ginti jos interesus. Tad norėčiau visiems palinkėti, kad jų ryžtas nesumažėtų dar bent penkiasdešimt metų.

Naujokų kuopa

Kar. Greta ŽILIŪTĖ ir Karolina SERVAITĖ

Viskas prasidėjo visai neseniai... Tačiau jau ištisi du mėnesiai mainais atidavė šiltas vasaros naktis, lengvabūdišką gyvenimą ir didžiules, bet vargu ar tikras meiles. Mes žengėm pirmąjį žingsnį į karininko gyvenimą, viliojantį iššūkiais, nauja patirtimi ir žiniomis...

Perėję begalę atrankų, susikrovę savo (būsimo kariūno) mantą ir lydimi verkiančių mamų, sutikome pirmąją dieną Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje. Čia mus pasitiko naujieji vadai, kurių pareiga – supažindinti su baziniu kario kursu, pagrindinėmis karinėmis dogmomis.

Aišku, pirmoji diena visiems buvo tikras išbandymas, nes visą savo gyvenimą darėme, ką norėjome, turėjome, ko širdelė geidė. Dabar teko paklusti kažkam, kuris griežtesnis už mamą ar tėtį ir su kuriuo geriau nesiginčyti.

Viską turėjome daryti bėgte, nedelsdami ir neprikaištingai. Net įprasti dalykai, tokie kaip lovos klojimas ar kambario tvarkymas, mums kėlė bega-

lę vargo. Nemiklios rankos vis negalėjo suderinti paklodės kampų, o dešinysis nykštys nuolat kentė nuo išdavikiškos adatos prie uniformos siuvant Trispalvės antsiuvą. Ne kartą darbą tekdavo kartoti po kelis ar net keliolika kartų, nieko nebestebindavo ir papildomos „Kuopa, kelk!“ pratybos, surengtos antrą valandą dienos. Ilgainiui asmeninius principus užgožė kario kasdienybė, o mes pradėjome galvoti ir veikti ne kaip „civiliokiškos“ individualybės, o kaip darni komanda, šauniausia Naujokų kuopa. Be visų šių buitinių dalykų, įnirtingai kibome dar ir į karybos mokslus, kurie neatrodė tokie jau lengvi kaip filmuose su Bruce'u Williu. Teko praleist ne vieną brangaus miego valandą studijuojant elektromagnetinių bangų veikimo principus, skaičiuojant ašinius azimutus ar mintyse ardant AK-4.

Pagaliau atėjo metas savo teorines žinias pritaikyti praktikoje ir minkštą Akademijos lovą su baltutėle antklode išmainyti į apkasą Lietuvos centriname kariuomenės poligone Pabradėje. Prasi-dėjo nauji vargai ir išbandymai: sunkios

kuprinės, prikrautos ir ne itin reikalingų daiktų, maskuotė, kurių nuolatos reikėjo ryškinti ir tobulinti (o, kaip žinome, tobulybei ribų nėra), neišvalomos smėlio krūvos palapinėje ir ne tik ten... Vienu iš didžiausių išbandymų būsimesiems kariūnams tapo trikampės patulio bazės įrengimas ir veikla joje. Akylai prižiurimi instruktorių vykdėme įvairias užduotis: rengėme linijines pasalas, atlikdavome labiausiai mūsų mėgiamą užduotį – prieš teritorijų žvalgybą. Nors karius kankino miego stygius, tačiau stovyklavietė visuomet būdavo apginta nuo priešą imituojančio būrio. Dar kartą pateisino šauniausios Naujokų kuopos vardą, parodydami didžiulę ištvermę ir užsispyrimą lauko pratybose ir žygiuose, baigdami juos pradinės sudėties.

Laikas prabėgo nepastebimai. Pake-lėse, vykstant į Vilnių, mums mojo obelų šakos, nusvirusios nuo sunkios vaisių naštos, o mes nekantriai laukiame priesaikos ceremonijos, dienos, kai tapsime tikrais kariūnais. Na, o mūsų su tokia pat nekantra laukia Akademia, rikiuotės aikštė, aukštesnių kursų kariūnai, trumpai tariant, nauji mokslo metai.

Skirtingų kalibrų šovinių veikmė

Kpt. Kęstutis KAIRYS

Daugelyje karinių Holivudo filmų rodomi šaudymo triukai su gyvenimo realybe neturi nieko bendro. Jaunąjį kariūną jie gali smarkiai suklaidinti ieškant priedangos nuo kulku, jeigu jis prieš tai nebuvo dalyvavęs lauko pratybose, kuriose KA ginkluotės ir šaudybos sekcijos instruktoriai demonstruoja, kaip įvairių kalibrų kulkos veikia daiktus.

Pratybų metu buvo šaudoma iš pistoletų PM ir „Colt“, etatinio šautuvo AK-4, Kalašnikovo sistemos ginklo AKM, amerikiečių automatinio šautuvo M16 A1, snajperio šautuvo SVD, vidutinio kulkosvaidžio FN MAG ir didelio kalibro kulkosvaidžio „Browning M2 QCB“.

Makarovo sistemos pistoleto 9,2 mm kulka, iššauta šauliui esant 25 m atstumu, nesunkiai pramuša rusišką kario šalną, jei 90° kampu pataiko į jo sienelę. O, pavyzdžiui, 11,43 mm kalibro pistoleto „Colt“ šoviniui pataikius smailiu kampu, t. y. į viršugalvio sritį, kulka rikošetuoją (keičia kryptį) ir smarkiai deformuoja šalną. Teoriškai karys turėtų likti sveikas, tačiau praktiškai...

Atlikus bandymus su visais kitais ginklais, galima pasakyti, kad šalnas nuo kulkos, kai tiksliai pataikoma, visiškai neapsaugo, tačiau nuo atplaišų ir nedidelių skeveldrų jis yra gana gera apsaugos priemonė.

Kiti bandymai buvo atliekami šaudant į lengvosios mašinos kėbulo dalis, sumūrytą plytų sienelę, geležinkelio bėgį, 25–30 mm storio medžio kamieną, 10 mm storio plieno plokštę, 200 litrų talpos vandens statinę ir drėgno smėlio pripiltus maišus. Gintis lengvosios mašinos kėbule, taip pat kaip priedanga naudotis stalo kėde ar kitais baldais, netikslinga ir neprotinga, nors filmuose demonstruojama, kaip kulkos rikošetu nuo jų atšoka ir priedangos nepramuša.

Gera pistoleto kulka stabdo medžio kamienas ir 8–10 mm plieno plokštę, tačiau prieš tai išvardytų pėstininkų ginklų kulkos šaudant 100 m atstumu prasiskverbė visos.

Ginantis miesto sąlygomis mus labai domina populiarė statybinė medžiaga – silikatinės plytos. Sumūryta 1,5 plytos storio sienelė puikiai saugojo nuo pavienių 5,56 ir 7,62 mm kalibro kulky, tačiau sutelkta vidutinio kulkosvaidžio FN MAG 30 šovinių automatinė serija visiškai suardė (suknežino) silikatinų plytų koloną, o ką jau kalbėti apie 12,7 mm kalibro „Browning M2 QCB“ kulkosvaidžio ugnį.

Niekada netikėkite kaskadininkų triukais ar kitais matytais koviniais filmais. Jais vadovaujantis galima smarkiai nukentėti arba net prarasti gyvybę.

Mūsų atlikti eksperimentiniai bandymai naudojant geležinkelio bėgius buvo neįtikėtini. Pagal skaičiavimus šarvamušės kulkos turėtų peršauti apie 15–20 mm geležies plokštę. Tie, kuriems teko matyti jos skerspjuvį, įsitikino – kaip tik tokio storio ji ir buvo. Šaudėme 100 m atstumu paprastomis plieno kulkomis ne į viršutinę briauną, o į ploniausią 12–17 mm storio dalį. Nė viena mūsų iššauta kulka neperšovė pabėgio – tik deformavo jo viršutinę dalį.

Ir tik vienintelis didelio kalibro kulkosvaidis „Browning“ kiaurai „persiuvo“ bėgį.

Labai gerai įvairių kalibrų kulkas stabdo ir 200 l statinė su vandeniu. Be abejo, pirmą statinės sienelė buvo peršauta nesunkiai, tačiau antroji daugiausia liko nepažeista – čia slopinimo ir stabdymo funkciją atliko vanduo.

Gintis ir slėptis norint išsaugoti sveiką „kailį“ nuo visų prieš tai išvardytų ginklų kulky rekomenduočiau už suslėgto smėlio pripiltų maišų. Linkiu sėkmės ir kantrybės kruopščiai darant smėlio maišų priedangas.

„Kariūno“ 1(88) numeryje pradėto spausdinti straipsnių ciklo apie Karo mokyklą tęsinys

Lietuvos karo mokyklos istorija 1919–1940 m.

Doc. dr. Feliksas ŽIGARAS

1919 m. balandžio 1 d. įvyko iškilmingas Karo mokyklos atidarymas. Salė buvo papuošta Lietuvos ir Antantės valstybių vėliavomis. Šventėje dalyvavo Valstybės Tarybos pirmininkas prezidentas Antanas Smetona, Valstybės Tarybos pirmininko pavaduotojas Stasys Šilingas, krašto apsaugos ministras Antanas Merkys, prancūzų karinės misijos atstovai, visų tuo metu Kaune dislokuotų kariuomenės dalių viršininkai ir kiti pareigūnai. Mokyklos patalpas pašventino Žemaičių vyskupas Pranas Karevičius. Visi kalbėjo apie Tėvynei gresiantį pavojų, tikėjosi, kad mokykla taps Tėvynės gynimo nuo priešų židiniu. Buvo kreipiamasi į išsirikiavusius jaunuolius, apeliuojama į jų jausmus, raginama stiprinti savo ryžtą. Mokyklos viršininko padėjėjas P. Tvaronas pasakė griežtą, realistinę kalbą įspėdamas, kad jų laukia vargas, kančios, net žiauri mirtis. Jis pasiūlė abejojantiems pasitraukti.

Įdomus ir vertas dėmesio tos dienos Karo mokyklos viršininko J. Galvydžio-Bykausko įsakymas (Nr. 26), kuriuo buvo

grindžiama mokyklos veikla per visus jos gyvavimo metus: „Pirmoji Lietuvos Karo mokykla stengsis išleisti jaunus karininkus grynai lietuvių dvasios, kuri yra atspindys mūsų garbingų karžygių senolių <...>. Karo mokykla yra įsteigta ne militarizmo principais, bet gyvu tautos reikalu apsiginti nuo priešininkų. O priešininkų yra daug, ir kiekvienas jų norėtų gražius Lietuvos plotus paveržti sau. Dėl to Karo mokyklos vyrams bus pareiga nenustojant drąsos būti sienų sargais, kad kuris nors priešininkas neįsilaužtų mūsų Tėvynės laisvės ardytų“.

1919 m. gegužės 11 d., sekmadienį, Kauno Rotušės aikštėje įvyko pirmoji Lietuvos kariuomenės priesaikos ceremonija. Tą dieną, vykdydami gegužės 8 d. vyriausiojo kariuomenės vado gen. S. Žukausko įsakymą Nr. 2, čia prisiekė visų Kaune ir Panemunėje esančių karių dalių rikiuotės ir ne rikiuotės kariai, taip pat ir Karo mokyklos pirmosios laidos kariūnai. O visų kitų dalių kariams, esantiems fronte ir kitose vietose, buvo įsakyta prisiekti savo dalyse.

Po iškilmių prasidėjo darbas. Savomis jėgomis atsistojusi ant kojų, Karo mokykla greitai įgijo autoritetą. Jos veikla ir kompetencija buvo gerokai platesnė nei numatytos pareigos ir tikslai. Greitai mokykla tapo stipriu ir patikimu Lietuvos kariuomenės ramsčiu: čia buvo rengiami, tobulinami ir atestuojami kariai.

Mokykloje griežtą drausmę palaikė, kariūnų ištvėrmę ir narsumą sėkmingai ugdė rikiuotės karininkai. Nuolatinį pavojų ir sunkumų grūdinami pirmieji Karo mokyklos auklėtiniai brenė gerai suvokdami didžiąją lietuvių kario pareigą – ginti po priespaudos šimtmečių atgimstančią Tėvynę. Karo mokyklos steigėjai suprato, kad lietuviybė yra mūsų kultūros pagrindas. Todėl nuo pat pirmųjų mokyklos veiklos dienų tautiškuoju tiesiog buvo persunktas mokymo turinys, grindžiamas auklėjimas, o visa, kas sava, lietuviška, – itin puoselėjama ir branginama, – itin puoselėjama ir branginama. Jau formuojant pirmąsias laidas buvo reikalaujama, kad stojantieji būtų išlaikę stojamąjį lietuvių kalbos egzaminą. Tačiau „pirmoji laida naudojo beveik vien tik rusų statutus ir vadovėlius, kurie buvo gerai suprantami ir pritaikomi, nebuvo jau taip blogi, kaip daug kam atrodė. Tiesa, jie buvo pasenę, bet tai neturėjo didelės reikšmės, nes ir Lietuvos priešai nebuvo aukštesnio lygio“, – savo atsiminimuose rašė gen. J. Galvydis-Bykauskas.

Pirmosios kariūnų laidos mokymo kursas buvo labai trumpas – vos 4 mėnesiai, nes vykstant karui Lietuvos kariuomenei labai trūko karininkų.

Karo mokyklos I laida, 1919 07 06

Rengiant sutrumpintą Karo mokyklos programą, parenkant mokomuosius dalykus, taip pat nustatant vidaus tvarką, buvo vadovaujamosi rusų armijos praporščikų mokyklos 4 mėnesių kursų programa. Kariūnai buvo supažindinami su pagrindiniais ginklais ir kovos priemonėmis: šautuvais, lengvaisiais ir sunkiaisiais kulkosvaidžiais, rankinėmis ir šautuvų granatomis, šarvuotaisiais automobiliais ir traukiniais, lauko patrankomis, lengvosiomis lauko haubicomis, lėktuvais ir net tankais. Per tokį trumpą laiką ir dėl įvairių kitų aplinkybių būsimų karininkų nebuvo įmanoma gerai parengti sudėtingoms reguliariosios kariuomenės ugnies kautynėms, todėl, anot gen. J. Galvydžio-Bykausko, „teko pasitenkinti parengiant greičiau partizaninio pobūdžio veiksmams“.

Mokyklos lektoriai, nelaukdami savo vadovybės nurodymų, dirbo, kūrė, vertė literatūrą iš kitų kalbų, stengėsi viską, kas naudinga, pritaikyti, suteikti pirmiesiems kariūnams kuo daugiau karinės žinių. Lektoriai – dauguma savo sričių specialistai, kalbantys lietuviškai, išskyrus kelių dalykų: kavalerijos kursą rusiškai dėstė totorius karininkas J. Kalina, mankštą – gimnastiką – vedė prancūzų karinės misijos karininkai prancūziškai. Karo mokyklos viršininkas karininkas J. Galvydis-Bykauskas dėstė Lauko statutą, šaudymo teoriją, mokė visų rūšių ginklų rinktinių veiksmų lauke, jo padėjėjas ir kuopos vadas kari-

ninkas P. Tvaronas – taktiką, mokyklos adjutantas karininkas B. Jakutis – topografiją, karininkas M. Jagučiauskas – fortifikaciją, karininkas inžinierius S. Dirmantas – artileriją ir inžineriją, gydytojas A. Petraitis – higieną, rašytojas F. Kirša – lietuvių kalbą, vyresnieji kuopos būrių instruktoriai (kiekvienas savo būriui) – Rikiuotės, Vidaus, Įgulos, Drausmės statutus, taip pat vedė šaudymo iš šautuvo ir revolverio pratybas. Pokalbiuose dalyvaudavo krašto apsaugos viceministras, mokyklos viršininkas, kiti karininkai ir kunigas.

Kariūnų apranga buvo labai skurdi: visi vilkėjo savo atsineštus arba vokiškus baltinius, kurių kiekvienas turėjo po dvi pamainas, skalbdavo patys. Viršutinė apranga – vokiška: milinė, munduras ir kelnės. Kuri nors jos dalis paprastai jau būdavo padėvėta, nepritaikyto dydžio. Batai – auliniai. Dauguma arba per dideli, arba per maži. Diržai taip pat vokiški, su užrašu ant sagties „Gott mit uns“. Apykaklės pakraščiai apsiūti siaura geltona juostele. Kepurės jau buvo pasiūtos Kaune ir neblogai pritaikytos. Tokią aprangą išlaikyti tvarkingą – sunku, todėl mokiniai dažnai būdavo bau-

Karo mokykloje visas mokslo ir dienos tarnybos laikas buvo griežtai reglamentuotas:

6 val. – trimitas keltis, šiek tiek laiko apsirengti, sutvarkyti lovas ir patalpas. Pusvalandis mankštai – gimnastikai.

7 val. – pusryčiai: juoda miežių kava be cukraus, duonos riekė ir truputis marmelado. Po pusryčių teorinės pamokos klasėje.

12 val. – pietūs: trumpa malda, duonos riekė, sriuba, kai kada gabalėlis mėsos. Sriuba – dažniausiai iš papelijusių margųjų žirnių, kruopų ar kopūstų.

13 val. – pratybos laukuose arba ant Vytauto kalno: manevrai, apkasų kasimas ir įvairios kautynių užduotys.

19 val. – vakarienė: sriuba, tik tirštesnė, arba košė ir netikra juoda kava.

Vėliau – pamokų ruošia ir vakarinis patikrinimas: įsakymo skaitymas, tarnybų paskirtymas, malda ir himnas. Prieš patikrinimą, kam buvo skirta „valanda su šautuvu“, eidavo paskyrimo vykdyti.

22 val. gesinamos šviesos – poilsis.

Šeštadieniais po pietų mokiniai buvo mokomi dainų, etiketo ir šokių, prasižengusieji – baudžiami: turėdavo stovėti su šautuvu ant peties ir sekmadienį nebuvo leidžiami į miestą (ši bausmė buvo laikoma sunkesne).

Karo mokyklos I laidos kariūnai lauko pratybose Eiguliuose, prie Kauno. 1919 m.

džiami už netvarkingumą.

1919 m. birželio 16 d. ministrų kabinetas leido kiekvienam mokyklos mokiniui mokėti po 50 auksinų per mėnesį. Nepaisant sunkumų, nuotaika buvo nepaprastai pakili, o ryžtas dar labiau sutvirtėjęs.

1919 m. balandžio 17 d. J. Galvydis-Bykauskas paskelbė krašto apsaugos ministro įsakymą, draudžiantį mokyklos kariams: a) priklausyti politinėms partijoms, organizacijoms ir dalyvauti jų veikloje; b) politiniais tikslais kurti bet kokias organizacijas, rengti mitingus arba kitos rūšies susirinkimus, c) be savo vadovybės leidimo dalyvauti civilių organizuojamuose mitinguose ir kituose renginiuose.

Įstatymo pažeidėjus buvo numatyta bausti kaip valstybės nusikaltėlius – skiriant tokias griežtas bausmes kaip sunkių darbų kalėjimas.

1919 m. balandžio 2 d. krašto apsaugos ministro įsakymu, esant ypatingiems atvejams, Karo mokykla

privalėjo teikti pagalbą Kauno miesto komendantui. Todėl nuo rugpjūčio 29 d. mokyklos viršininkas kartu buvo ir Kauno įgulos viršininkas.

Baugusieji Karo mokyklą turėjo gauti pirmąjį karininko laipsnį („karužo“) ir valdžios patvirtintą šios mokyklos baigimo ženklelį, kurį taip pat turėjo teisė nešioti ir karininkai, tarnaujantys Karo mokykloje. Nuo 1919 m. rugsėjo 13 d. kariuomenėje tarnaujantys „karužai“ buvo pradėti vadinti leitenantais. 1919 m. liepos 6 d. Lietuvos laikinosios vyriausybės įsakymu 89 mokiniams buvo suteiktas „karužo“ laipsnis, 7 mokiniams – puskarininkio (ir teisė gauti karininko laipsnį kariuomenės dalyse). Iš jų 42 buvo pėstininkai, 14 – kulkosvaidininkų, 21 – artileristas, 14 – raitelių, 5 – pionieriai. 28 mokiniai „nubyrėjo“ dėl sveikatos, drausmės ar būdo trūkumų. Išleistuvės Karo mokykloje prasidėjo liepos 6 d., sekmadienį, 11 val. šv. Mišiomis, kurias laikė kanauninkas J. Šaulys.

Pirmosios karininkų laidos išleistuvių iškilmėse dalyvavo Respublikos Presiden-

tas A. Smetona, ministras pirmininkas M. Sleževičius, Valstybės Tarybos pirmininkas S. Šilingas, krašto apsaugos ministras karininkas A. Merkys, kariuomenės vadas gen. S. Žukauskas, Generalinio štabo viršininkas karininkas M. Velykis, prancūzų karinės misijos atstovai su plk. C. Rebuliu (C. Reboul) priešakyje, išvykstančių iš Kauno vokiečių generalinės komandos viršininkas gen. ltn. V. Eberhardtas (V. Eberhardt) ir kiti aukšti karininkai. Visi aukštieji svečiai savo kalbose pabrėžė, kad yra patenkinti Karo mokyklos parengtais vadais.

Pirmosios laidos absolventai pasižymėjo dar ir tuo, kad visi buvo savanoriai, dauguma – kariuomenės dalinių kareiviai. Kai kurie jau buvo dalyvavę Pirmajame pasauliniame kare ir kovęsi su bolševikais. Be to, ši laida buvo viena jauniausių. Dauguma Karo mokyklą baigė turėdami 17–19 metų, keli – vyresni, bet buvo ir 16-mečių ar net dar jaunesnių. Tai rodo labai aukštą pirmosios laidos auklėtinių moralinį lygį, jų pasiaukojimą Tėvynei, nesavanaudiškumą, pasiryžimą šiek tiek pasimokius

karo mokslų stoti į lemiamą kovą su Lietuvos priešais.

Karo mokyklos pirmosios laidos karininkai, kurių rengimu tiesiogiai rūpinosi vyriausiasis kariuomenės vadas gen. Silvestras Žukauskas, labai sustiprino Lietuvos kariuomenę. Šie karininkai padėjo ją kurti, ugdė vadovybės ir kareivių tautinę savimonę, stiprino suformuotus karinius dalinius, juos išplėtė, taip pat kompensavo kautynių nuostolius. Jaunesnieji karininkai, tos pačios kaip ir jiems pavaldūs kareiviai kartos atstovai, galėjo greičiau perprasti savo pavaldinių psichologiją, todėl ir geriau jiems vadovauti. Šios laidos karininkai prisidėjo prie kariuomenės lietuvinimo. Ypač pakiliai pirmąją karininkų laidą sutiko Lietuvos visuomenė, iki tol neretai jausdavusi kartėlį, kad Lietuvos kariuomenėje taip mažai lietuvių karininkų.

Pirmosios laidos absolventus buvusieji rusų kariuomenės karininkai sutiko skirtingai: patriotiškai nusiteikę juos priėmė labai palankiai, kiti, neturintys aiškios lietuviškos orientacijos arba nelietuviai, – gana kritiškai, o kartais net labai šaltai. Tačiau jie netrukus pelnytai įgijo gerą vardą, nes greitai būdavo skiriami į kuopų vadų, kartais – ir į aukštesnes pareigas, ypač kautynių metu.

Pirmieji Karo mokyklą baigę Lietuvos karininkai 1919 m. liepos mėn. išvyko į frontą. Rugsėjo 24 d. krito pirmoji šios karininkų laidos auka – Jurgis Sidaravičius (žuvo bolševikų fronte), vėliau, lapkričio 22 d., ties Radviliškiu antroji – Serafinas Oželis (bermontininkų fronte), 1920 m. lenkų fronte žuvo karininkai Jonas Stapulionis, Pranas Telksnys, Kazys Matulaitis, 1923 m. lenkams įsibrovus į Lietuvos teritoriją – Aleksandras Urbelis.

I laipsnio Vyčio kryžiumi buvo apdovanoti 24, II laipsnio – 4, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu – 92 pirmosios laidos karininkai. Dar 4 šios laidos karininkai, nors į kariuomenę įstojo savanoriais, dėl įvairių priežasčių teise būti apdovanoti šiuo medaliu negalėjo pasinaudoti.

1939 m., minint pirmosios laidos išleidimo dvidešimtmetį, ji buvo pavadinta Kūrėjų savanorių laida.

Kariūnų frontininkų laidos

Išleidus pirmąją laidą, 1919 m. liepos 17 d. buvo paskelbti „Pamatiniai Karo mokyklos dėsniai“. Numatyta

rengti karininkus visų rūšių kariuomenės padaliniais (pėstininkus, raitininkus, artileristus, kulkosvaidininkus, inžinierius ir t.t.). Į mokyklą turėjo būti priimami jaunuoliai, baigę ne mažiau kaip 4 aukštesniosios mokyklos klases, o į specialius skyrius (artilėrijos ir inžinierijos) – ne mažiau kaip 6 klases (jeigu norinčiųjų stoti į mokyklą susirenka daugiau nei numatyta vietų, rengiamas konkursas). Mokslo trukmė numatyta iki karo pabaigos – 4–6 mėnesiai.

Į Karo mokyklą buvo numatyta priimti ne daugiau kaip 300 jaunuolių. Jie buvo suskirstyti į 2 kuopas (po 150 žmonių), o kiekviena kuopa – į 3 būrius (po 50 žmonių), būrys – į 3 skyrius.

Karo mokykloje buvo dėstomi šie mokomieji dalykai: taktika, šaudymo teorija, šaudymo iš kulkosvaidžio, šautuvo ir revolverio mokymo kursas, topografija, fortifikacija, artilėrija, kavalerija, inžinerija, Lietuvos karo istorija (ją siejant su bendrąja karo istorija), lietuvių, prancūzų kalbos, Rikiuotės, Vidaus, Lauko, Drausmės, Įgulos statutai, karinis administravimas ir karo teisė.

1919 m. liepos mėn. į Karo mokyklos antrąją laidą buvo pasiūsta apie 800 puskarininkių, kareivių, jau tarnaujančių kariuomenėje, ir civilių, baigusiu ne mažiau kaip 4 gimnazijos klases.

Gydytojų komisija atrinko 596 kandidatus, iš kurių į mokyklą buvo priimta 300. Antrąją laidą sudarė dvi kuopos po 150 žmonių. Pirmosios kuopos vadu buvo paskirtas karininkas J. Sutkus, antrosios – karininkas V. Jankauskas. Mokymosi procesas, prasidėjęs 1919 m. liepos 31 d., buvo labai intensyvus – pamokos vykdavo net šeštadieniais ir sekmadieniais. Be tiesioginio darbo, kariūnams teko eiti sargybą mieste, nes kariuomenės daliniams kovojant bolševikų, lenkų ir bermontininkų frontuose Karo mokykla tuo metu buvo stipriausias Kaune dislokuotas karinis dalinis.

1919 m. rugsėjo 28 d. naktį Karo mokykla dalyvavo sužlugdant lenkų organizacijos „Polska Organizacja Wojskowa“ rengtą sukilimą ir savo areštiniėje laikė suimtus visus svarbiausius sukilimo dalyvius – apie 18 žmonių, iš kurių vienam naktį pavyko pabėgti.

Užsienio valstybių karinės misijos, ypač prancūzų ir anglų, atidžiai sekė Karo mokyklos veiklą. Prancūzų karinė misija (1919 m. sausio 15 d.) net buvo parengusi mokyklai programą. Tačiau mokyklos viršininkas karininkas J. Galvydis-Bykauskas tik pasinaudojo šios programos bendrojo lavinimo dalimi. Specialūs dalykai ir toliau buvo dėstomi

Pranas Tvaronas

pagal senąją krašto sąlygas atitinkančią programą. Misijos siūsdavo į Karo mokyklą ir instruktorių. Praktiniuose taktikos užsiėmimuose keletą kartų dalyvavo anglų plk. Rovanas-Robinzonas (Rovan-Robinson) ir gen. F. P. Krozjeris (F. P. Crozier). Anglų domėjimasis mokyklos gyvenimu silpnino prancūzų karo misijos įtaką. Antrosios laidos kariūnų vykdomas taktikos užduotis stebėjo ne tik užsienio valstybių karo specialistai, bet ir Lietuvos kariuomenės vadovybė.

1919 m. gruodžio 16 d. Respublikos Prezidento įsakymu 200 antrosios laidos pėstininkų specialybės absolventų buvo suteiktas leitenanto, 24 – puskarininkio laipsnis (pastariesiems ir teisė gauti karininko laipsnį savo daliniuose po dalinio vado atestacijos). Visi puskarininkiai greitai buvo paaukštinti – tapo karininkais. Šios laidos mokslas truko apie 4,5 mėnesius.

Antroji laida taip pat greitai pateko į frontą. 10 šios laidos karininkų žuvo kovose su priešais. Dauguma jų 1920 m. dalyvavo pergalinguose mūšiuose ties Širvintomis ir Giedraičiais. Iš jų 4 buvo apdovanoti Vyčio kryžiumi. Iš viso Vyčio kryžiumi buvo apdovanota 15 antrosios laidos absolventų, 23 – Gedimino ordinu.

1919 m. gruodžio 24 d. krašto apsaugos ministro įsakymu buvo nustatyta kiekvienų metų sausio 25 d. švęsti Karo mokyklos šventę.

1920 m. sausio 1 d. pasikeitė Karo mokyklos vadovybė – gen. ltn.

J. Galvydį-Bykauską paskyrus 3-iosios brigados vadu, laikinai eiti mokyklos viršininko pareigas buvo paskirtas mjr. Pranas Tvaronas. Jis, jau pulkininkas leitenantas, naująsias pareigas einantis nuo kovo 1 d. (ėjo iki 1921 m. gruodžio 31 d.), pradėjo burti trečiąją kariūnų frontininkų laidą.

Tai buvo griežtas ir reiklus vadovas, geras taktikos žinovas. Trečiosios laidos absolventas plk. V. Šliogeris savo atsiminimuose rašo, kad mokyklos viršininkas karininkas P. Tvaronas buvo „žiaurus“ – drausmės baudas mokiniams skirdavo be pasigailėjimo ir už menkus nusižengimus.

Viršininko padėjėju buvo paskirtas kpt. S. Dirmantas.

Trečioji Karo mokyklos laida – 152 kariai – pradėjo mokytis 1920 m. sausio 16 d., tačiau greitai apie trečdalis studijuojančiųjų „nubyrėjo“. Dauguma jų buvo moksleiviai, pradžios mokyklų mokytojai, savanoriai įstoję į kariuomenę, baigę tik 4 gimnazijos klases.

Nuo 1920 m. pradžios Karo mokykla tapo tiesiogiai pavaldi Generalinio štabo viršininkui. Jos tikslas buvo ir toliau rengti karininkus visų kariuomenės rūšių (pėstininkų, kulkosvaidininkų, artileristų, raitelių ir technikų) dalims. Mokymo laikas buvo pailgintas iki vienu metų. Per pirmuosius 4 mėnesius reikėjo išeiti bendrąjį kursą, o toliau gilintis į specialias sritis ir praktikuotis.

Trečiosios laidos, palyginti su pirmąja, gyvenimo sąlygos ir aprūpinimas mažai kuo skyrėsi, išskyrus aprangą ir kiek geresnį maistą. Apranga buvo nauja, gauta iš amerikiečių kariuomenės, bet žiemą kariūnai neturėjo nei megztinių, nei kailinių, nei pirštinių, nei nosinių, kepurės – lietuviškos.

Vis dar esant grėsmingai vidaus ir užsienio situacijai, mokykloje buvo laikoma apie 16 sunkiųjų kulkosvaidžių ir nemažai šaudmenų, rankinių granatų. Net sekmadienį besimokantieji į bažnyčią eidavo su šautuvais, kurie būdavo sustatomi lauke gubomis ir paliekami sargybiniams prižiūrėti. Po pamaldų Karo mokykla su dainomis pražygiuodavo Laisvės alėja.

1920 m. vasario 21–23 d., vykstant Kauno Aukštosios Panemunės įgulos dalių maištui, Karo mokykla buvo pagrindinė jėga, kuria karinė vadovybė galėjo remtis. Jį slopinant, gegužės 15 d. miesto (vėliau – Valstybės) teatro patal-

pose atidarant Steigiamąjį seimą, Karo mokyklos mokiniai jų viduje ir lauke ėjo sargybą. 1920 m. liepos mėn. lenkams pralaužus frontą ir prasiveržus į Lietuvos gilumą lenkų kavalerijos divizionai, Karo mokykla gavo įsakymą pasirengti, kad galėtų išvykti į frontą kovoti.

Vilniuje

1920 m. vasarą, Sovietų Rusijos ir Lenkijos karo metu, Lenkijos kariuomenei traukiantis (pagal 1920 m. liepos 12 d. sutartį), Sovietų Rusija perdavė Lietuvai Vilnių. Rugsėjo 25 d. Karo mokyklos mokiniai traukiniu atvyko į Vilnių ir Lietuvos kariuomenės priešakyje su orkestru dainuodami nužygiavo per miestą į savo patalpas, buvusios carinės karo mokyklos pastatą (dabar – Čiurlionio g.), kuris buvo labai apleistas, nes Pirmojo pasaulinio karo ir okupacijos metais čia buvo įsikūrusi karo ligoninė. Daug buvo išleista lėšų ir sugaišta laiko patalpoms suremontuoti. Galų gale šiaip taip jos buvo sutvarkytos.

Trečioji Karo mokyklos laida nebuvo didelė, bet savo tvirta dvasia, dainomis, tinkama karių išvaizda Vilniaus gyventojams darė labai gerą įspūdį. Kasdien po vakarienės kariūnai su šautuvais dainuodami rikiuote žygiuodavo pagrindinėmis Vilniaus gatvėmis.

Spalio 7 d. Lietuvai ir Lenkijai pasirašius Suvalkų sutartį, tikėtasi, kad Karo mokykla galutinai liks Vilniuje. Tačiau Lenkijai sulaužius šią sutartį spalio 9 d., ji buvo priversta grįžti į Kauną.

P. Tvaronas savo atsiminimuose rašė: „Nuvykęs štaban sužinojau, kad visos įstaigos skubiai kraustosi Kaunan, kad Lenkijos raiteliai jau kažkur perkirto geležinkelį Vilnius–Kaunas. Štabas jokių nurodymų bei uždavinių Karo Mokyklai nedavė. Jis skubiai evakavosi. Karo Mokykla savo jėgomis, apie 90 kariūnų, be suderinto veikimo su kitomis atsitraukiančiomis dalimis sėkmingai priešintis Lenkijos puolimui negalėjo. Vis laukta pasirodymo Vilniuje atsitraukiančiųjų dalių bei jų koncentravimosi tam ar kitam punkte, bet veltui. Spalių 8 dieną daviau gurguolei parėdymą paimti kiek galima daugiau Mokyklos turto, nes evakuotis gelžkelio buvo jau negalima, ir, nurodęs gurguolės viršininkui maršrutą, įsakiau trauktis Kaunan. Pati Karo Mokykla dar pasiliko vietoje. Informacinių žinių, kur yra priešas, iš kur jis laukiamas, kur mūsų dalys, ir visų kitų apystovių, reikalingų kovos lauke, man niekas neteikė ir jų nebuvo gauta. Mano

paties buvo duotas mokyklai šios ar tos užduotys apsaugojant tiltus, statant sargybas ir kita. Spalių mėnesio 9 d. iš ryto sužinota, kad numatytas Landvaravo (Lentvario – red.) kelias mums trauktis – lenkų užimtas. Kariūnų buvo reiškiamas noras stoti kovon su besiantinančiu priešu vieniems, be kitų dalių. Man reikėjo priimti sprendimą. Palikti Karo Mokyklą Vilniuje ir ją pražudyti be štabo įsakymo aš nenorėjau. Susidėjusiomis aplinkybėmis, mano asmeniniu nusistatymu įtraukti į kovą III laidos kariūnus, kuriems iki išleidimo liko nedaug laiko, nenorėta; be to, Karo Mokykla nebuvo aprūpinta reikalingomis kautynėms kovos priemonėmis. Aš nusprendžiau trauktis iš Vilniaus, nes kitos išeities nebuvo. Iš kariūnų nuliūdusių veidų buvo matyti jų didelis nusivylimas. Kadangi mūsų atsitraukiančių dalių vis nepasirodyta, 11 valandą Karo Mokykla, užtraukdama „Mes Lietuvos jaunuomenė, susirinkus kariuomenėn...“ ir tuomi norėdama vietiniams gyventojams parodyti, kad nenusiminta ir greitai laiku vėl tikimasi būti Vilniuje, apleido savo sostinę Vilnių ir keliu Maišiogala–Musnikai–Čiobiškis–Kaišiadorys parvyko Kaunan“.

Siekiant Lenkijai neleisti toliau veržtis ir skubiai papildyti veikiančiąją kariuomenę, spalio 17 d. prezidento A. Stulginskio įsakymu 75 trečiosios laidos kariūnams buvo suteiktas leitenanto (pėstininkų) laipsnis, o 7 – puskarininkio, taip pat teisė įgyti karininko laipsnį savo dalyse.

Karininkų uniformoms pasiūti nebuvo laiko, todėl kiekvienam absolventui buvo duota po 6 m vilnonės medžiagos reikiamiems drabužiams ir milinei, odos batams ir pinigų – pašalpa laipsnio suteikimo proga. Kiekvienam buvo palikti kariūno pusbačiai ir išieginiai drabužiai, ant kurių dar suspėta prisiūti ginklų rūšių trikampius. Prie jų išleidžiamieji prisėgė pačių pirktas žvaigždutes. Iš pašalpos jie nusipirko ir karininkų kepures, diržus, o artileristai ir kavaleristai – dar ir pentinus. Kiekvienam buvo išduota po pistoletą „Retolaza“.

Išleistuvės buvo labai kuklios – pamaldos įgulos bažnyčioje, laipsnio suteikimo akto skaitymas, iškilmingas žygiavimas pro Vyriausybę ir išleistuvių pietūs. Dauguma jaunų leitenantų vos baigę mokyklą išvyko į frontą ir dalyvavo kovose su lenkais.

Žūtbutinių kovų su Lietuvos priešais metu Karo mokykla, įveikusi nemažai sunkumų, išleido 3 laidas – 434 karininkus (taip pat ir 32 aviatorius). Tai buvo didelė parama Lietuvos kariuomenei.

Irako karštyje

Specialiai „Kariūno“ žurnalo skaitytojams kpt. Vyty Andreiką kalbino Jungtinės Karalystės 1-osios tankų divizijos atstovas spaudai ponas Jamesas GASKINAS, turintis daugiau kaip 20 metų profesionalaus žurnalisto patirties.

Raketų apšaudymas, karštis, darbas su Didžiosios Britanijos žurnalistais – tai tik keletas iš daugelio iššūkių, kuriuos tenka įveikti šiam šiuo metu Irake tarnaujančiam Lietuvos karininkui.

2006 m. liepos mėnesį Karo akademijos Kapitonų kursų vyriausiasis taktikos instruktorius kpt. Vytis Andreika išvyko į šešių mėnesių karinę misiją Irake. Jis tarnauja visuomenės informavimo karininku Jungtinės Karalystės vadovaujamos daugianacionalinės divizijos štabe Pietryčių Irake, Basroje. Per keletą tarnybos Irake savaičių karininkas jau perprato savo pareigas. Kpt. Vytis Andreika atsakingas už žurnalistų vizitų planavimą ir jų lydėjimą po minėtos divizijos dalinius. Iki šiol jis suplanavo ir įvykdė tris tokio pobūdžio užduotis.

Darbas su žurnalistais yra visiškai nauja patirtis Vyčiui. Dabar jis turi puikią galimybę praktiškai pritaikyti teorines žinias, prieš keletą metų įgytas Lietuvos karo akademijos Kapitonų kursuose.

„Man patinka lydėti žurnalistus po karinius dalinius. Dirbdamas šį darbą turiu nepakartojamą galimybę pamatyti, kaip koalinės pajėgos planuoja ir atlieka taikos rėmimo operacijas, nes jos yra nepaprastai atviros savo žurnalistams. Ši patirtis leidžia man tapti geresniu karininku, suvokti šiuolaikinių konfliktų karinius sprendimo būdus“, – sakė prieš šešerius metus karininko karjerą pradėjęs kpt. V. Andreika.

Lydėti žurnalistus Irake – nelengvas darbas. Dieną oro temperatūra Irake siekia 49°C pavėsyje. „Sunkiausia – iš-

tverti karštį. Dažnai tenka lydėti žurnalistus į patrulius MND (SE) atsakomybės rajone. Vieno tokio patrulio metu oro temperatūra mašinos viduje įkaito net iki 63°C. Šalmas, šarvinė liemenė – ir jau po penkių minučių būni šlapias iki paskutinio siūlelio“, – prisimena kpt. V. Andreika ir priduria: „– Tokiame pragariskame karštyje organizmas itin greitai netenka skysčių, todėl privalau nuolat gerti daug vandens ir žiūrėti, kad žurnalistai jo turėtų.“

Vyčio užsienio kalbos žinios atitinka trečiąjį NATO anglų kalbos lygį. Tai labai svarbu bendraujant su tarptautinės žiniasklaidos atstovais. Kita vertus, geras anglų kalbos mokėjimas netrukus buvo įvertintas: kpt. V. Andreika tapo Žiniasklaidos informavimo centro (angl. *Press Information Centre*) administratoriumi. Tai įpareigoja jį užtikrinti, kad šis centras, kuriame dirba trylika Didžiosios Britanijos karininkų ir seržantų, dirbtų sklandžiai.

Be to, Vytis tvarko kasdienės veiklos lentą, kiekvieną dieną užpildo ir išsiunčia skyriaus veiklos ataskaitą aukštesniems štabams. Galiausiai jis užtikrina, kad kiekvieną rytą aktualiausias dienos straipsnių iškarpos būtų įteiktos reikiamiems divizijos štabo pareigūnams. „Tai nėra sunki, tačiau svarbi užduotis. Straipsnių iškarpos skaito divizijos vadas ir kiti divizijos štabo skyrių viršininkai, todėl šis darbas turi būti gerai atliktas. Keletą pastarųjų savaičių mokiau tris naujus skyriaus karininkus, kaip tinkamai šią užduotį atlikti. Man padėjo pedagoginė patirtis, įgyta anglų kalba dėstant karo

inžineriją Lietuvos ir užsienio karininkams Lietuvos karo akademijos Kapitonų kursuose“, – pasakoja Vytis, kurį britų kolegės juokaudami vadina Žiniasklaidos informavimo centro komisaru.

Padidėjus darbo krūviui, laisvo laiko lieka nedaug. „Tarnyba divizijos štabe vyksta pagal principą 24/7. Tai reiškia, kad tenka dirbti be išėjinių ir kartais iki išnaktų. Per savaitę galiu pasiimti tik vieną laisvą pusdienį. Be to, sekmadieniais darbas prasideda kiek vėliau. Bet aš esu patenkintas, kad turiu daug darbo, kad nereikia tuščiai „stumti laiko“ tarp žurnalistų vizitų. Tad net nepastebiu, kaip jis prabėga“, – sako Vytis, kuriam ši misija – pirmoji.

Tačiau kpt. Vyčio Andreikos artimiesiems, likusiems Lietuvoje, laikas slenka kur kas lėčiau. „Būdamas Irake jaučiuosi daug saugiau, nei galvoja mano artimieji. O artimieji jaučia informacijos vakuumą. Mama pasakojo, kad ypač pradeda nerimauti, kai per televiziją iš Irako pranešamos blogos naujienos. Todėl stengiuosi kasdien palaikyti ryšį su artimaisiais. Bendrauju elektroniniu paštu, įprastiniais laiškais. Abu su žmona Rūta džiaugiamės, kad gyvename pažangių technologijų amžiuje ir galime „gyvai“ bendrauti internetu. Tačiau labiausiai vis dar nudžiugina „popieriniai“ laišukai“, – pasakoja vos prieš tris mėnesius vedęs karininkas. „Dar sunkiau artimiesiems būna tuomet, kai dėl techninių priežasčių ryšys nutrūksta“, – aiškino Vytis. „Tada žmona pradeda nerimauti ir įsivaizduoti pačius blogiausius dalykus. Todėl visuomet, kai tik atsiranda galimybė, bent trumpa žinute skubu pranešti Rūtai, kad man viskas gerai.“

Prieš vykdamas į misiją Vytis buvo įspėtas Lietuvos kariuomenės lauko pajėgų vadovybės, kad padėtis Irake yra ne tokia saugi kaip prieš trejus ar net vienus metus. Šių žodžių tikrumu LITCON-8 kariai jau galėjo įsitikinti: virš karinės bazės neretai praskrieja pavojingos raketos. Laimei, jos dar nenusėdė karių gyvybių. Tokią neramią padėtį Irake karininkas vertina šitaip: „Viskas Dievo valioje. Jei pataikys, tai pataikys. Tokiais atvejais svarbu laikytis visų saugumo reikalavimų. Ką gali žinoti – gal būtent šalmas išgelbės tau gyvybę.“ Nepaisydamas grėsmių ir iššūkių kpt. Vytis Andreika labai vertina kovinę patirtį, kurios įgis Irake. „Patirtis, kuri būtina, norint tapti geru karininku, yra neįkainojama...“ – įsitikinęs kapitonas.

Plačiau apie savo įspūdžius šios misijos Irake metu kpt. Vytis Andreika pažadėjo papasakoti „Kariūno“ skaitytojams grįžęs į Lietuvą.

Algirdo mechanizuotajame pėstininkų batalione

Kar. Remigijus ZAVACKIS

Stažuotė – tai tarsi būsimos tarnybos treniruotė. Jos metu galima pritaikyti visas turimas žinias, susipažinti su dalinio struktūra, veikla ir tvarka.

Kasmet visi baigusieji trečiąjį kursą keliauja į pasirinktus karinius dalinius, kad mėnesį pabūtų būrių vadais. Šiais metais 9 kariūnai, tarp jų ir aš, vyko stažuotis į Algirdo batalioną.

Nudžiugau pamatęs tiek daug pažįstamų veidų. Štai pirmoje (mano) kuopoje būrių vadų pareigas eina vyr. ltn. A. Pliatkus ir ltn. G. Ališauskas. Sutikau ir daugiau pažįstamų.

Bataliono karininkai mums buvo ypač malonūs: patardavo įvairiose situacijose, rodė pasitikėjimą, priėmė mus kaip lygiaverčius kolegas. Kariūnams tai gana neįprastas dalykas.

Pirmąją stažuotės savaitę mūsų kuopos veikla buvo įprasta, antrąją – kuopa vyko į Zapalskių mokymo lauką. Likusios dvi savaitės buvo skirtos tarnyboms, administracinei veiklai ir atostogoms.

Mes vedėme pratybas kariams (tarp kurių buvo ir nemažai liktinių). Karininkai apie mūsų kompetenciją atsiliepė labai gerai. Zapalskiuose galėjome parodyti, ko išmokome iš Akademijos instruktorių. Pavyzdžiui, rengiant „mūsų mieste“, nekilo jokių sunkumų. Supratome, kad taktikos instruktoriai gerai padirbėjo ir tinkamai mus parengė. Aš buvau priešininkų būrio, sudaryto tik iš liktinių, vadas. Po operacijos kuopos vadas mus pagyrė už puikų darbą, iniciatyvą ir sumaniai pritaikytas profesines žinias.

Per visą mėnesį, praleistą batalione, dukart teko būti dalinio budėtoju-stažuotoju. Taip pat tiek pat kartų teko eiti kuopos atsakingojo pareigas. Tad buvo sudarytos visos sąlygos geriau susipažinti su tarnyba ir bataliono veiklos subtilybėmis.

Stažuotė buvo labai naudinga, turininga ir smagi. Iš arti pamatėme, koks yra tikras karinis dalinys – šiuo metu vienas geriausių Lietuvoje. Vieniems iš mūsų tokia tarnyba pasirodė tik šiaip sau, o kitiems Algirdo batalionas tapo daliniu, kuriame norėtų pradėti savo – karininko – karjerą. Manau, kad daugelis tarnybos vietas rinksis tas pačias, kur atliko būrių vadų stažuotę.

Generolo Romualdo Giedraičio artilėrijos batalione

Kar. Audrius GINEITIS

Mūsų stažuotė truko keturias savaites. Ji prasidėjo pačiu tinkamiausiu metu – kai Generolo Romualdo Giedraičio artilėrijos batalionas rengėsi pratyboms Lietuvos kariuomenės centriniam poligone. Vos atvykę į batalioną kartu su kitiems ir mes turėjome ten vykti.

Stažuotės metu ėjau štabo baterijos ryšių būrio vado pareigas, o per pratybas įgijau nemažai šio darbo patirties. Teko pabendrauti su profesinės ir privalomosios karo tarnybos kariais. Kai mano kolegos su ugnies baterijomis šturavo ugnies pozicijas, aš patirties sėmiausi bataliono vadavietėje.

Kovinio šaudymo metu visiems kariūnams stažuotojams teko iššauti ir iš artilėrijos pabūklų „Haubica M50“. Tai visiems paliko neišdildomą įspūdį.

Piligriminė kelionė iš Kryžių kalno į Šiluvą

Vyr. ltn. Svajūnas ZATURSKIS, Aurelija ŠIMKUTĖ-ZATURSKIENĖ

2006 m. rugsėjo 8–10 dienomis vyko piligriminė kelionė Kryžių kalnas–Šiluva. Tai buvo trijų dienų maldos žygis. Visos jos buvo skirtos šventiesiems pagerbti: pirmoji – šventajam Dominykui Savio, antroji – šventajai Žanai Berettai Mollai, trečioji – Motinai Teresei iš Kalkutos.

Rugsėjo 8-ąją dvyliką valandą susirinkome prie Kryžių kalno. Kai kurie iš mūsų tokia žygyje dalyvavo pirmą kartą. Nuskambėjo sveikinimo žodis – ir visos piligrimų grupelės susiliejo į vieną minią. Vedami ganytojo vyskupo Eugenijaus Bartulio, priekyje nešdami Švč. Mergelės Marijos statulėlę, kupi-

ni jėgų, geros nuotaikos pajudėjome savo tikslo link.

Kelionės metu buvo giedamos giesmės, dainuojamos dainos, meldžiamasi, lankomos bažnyčios, sustojama trumpoms poilsio minutėms... Tikra mūsų grupelės siela buvo nepavargstantis Karo akademijos kapelionas kpt. Remigijus Butkevičius, visada besišypsantis, nuoširdžiai bendraujantis, pasirengęs kiekvieną palaikyti, kiti bendražygiai – kariūnai Julija, Simona, Julijana, Remigijus, Jonas, Marius, Paulius, Vytautas ir Vaidas, vyriausiojo kapeliono referentė Laura, Loreta, visada linksmas Gediminas... Argi ne maloni kelionė, kai aplink tiek šiltų žmonių?

Pirmąją žygio dieną kelias (apie 20 km) neatrodė toks ilgas ar sunkus. Buvo smagu keliauti, stebėti gamtos vaizdus, susipažinti su naujais žmonėmis, bendrauti. Pavakare mus priglaudė Rėkyvos ežero (Šiaulių r.) pakrantė, kuri tapo žygeivių poilsio vieta. Čia buvo pastatytas palapinių miestelis, sukalbėta malda prieš vakarienę, vyko taikos muzikantų koncertas, vakaronė, liepsnojo laužas. Pagaliau atėjo tylos metas, kai mintyse kiekvienam iškyla kelionės tikslas.

Pusę septynių ryto kelionės dalyvius žadino giesmė, kviečianti į šv. Mišias. Maldelė, pusryčiai ir vėl į kelionę. Šios dienos kelias buvo sunkiausias ir ilgiausias (apie 31 km). Pavargome, norėjosi ramybės ir tylos, jaukios namų šilumos. Pasiilgome artimųjų, neapleido nuovargis. Vis dažniau vartėme knygutę, kurioje buvo pateiktas kelionės maršrutas, žiūrėjome, kiek dar liko. Skaudėjo kojas, nieko nebesinorėjo, tik dažniau sustoti pailsėti.

Šįkart mūsų palapinių miestelis išdygo Gauštvinio ežero (Kelmės r.) pakrantėje... Vėl maldelė prieš vakarienę... Ir, tik jau nevakarojė, pavargę nugrimzdome į miegą.

Graži, saulėta diena mus pasitiko trečiąją kelionės rytą... Lyg pats Dievas laimintų šią kelionę. Giedodami „Viešpaties palaima visada telydi mus...“ patraukėme miško takeliais. Priešaky – apie 17 kilometrų kelio. Atrodo, būtent šią dieną turėtume būti labiausiai pavargę, bet ne – iš kažkur atsiradusios jėgos traukte traukte, skatino skubėti į priekį. Neikliudė ir skaudančios kojos, tik visa savo esybe troško me nukeliauti ten, kur susiruošėme.

O kaip smagu matyti priekyje tarp medžių stūksančią Šiluvos koplyčią (čia pirmą kartą Europoje ir Lietuvoje pasirodė Švč. Mergelė Marija), kuri mus pasitinka iš tolo primindama, kad jau arti kelionės pabaiga. Kelyje stoja mašinos, mus pasitinka žmonės. Jie mojuoja, sveikina, kai kurie braukia ašaras. O mes jiems linkime geros dienos...

Šiluva. Šv. Mišios lauke, prie jėgimo į Šiluvos baziliką. Tikslas pasiektas. Štai čia kelionės pabaiga. O gal tik pradžia? Juk žmogus keliauja visą gyvenimą. Tik gal nesusimąstydamas apie kelionę, jos tikslą, nesuteikdamas galimybės save pažinti. Ši kelionė mums leido viską apmąstyti, ji pagerino fizinę ir dvasinę savijautą.

Atsisveikiname, susikabiname – smagu jausti artimojo ranką. Juk kartu praleidome šias tris dienas, kartu pasiekėme tikslą – bendrą ir savo asmeninį. Sukalbame „Tėve mūsų...“, išsiskirstome. Važiuojame namo nueitu keliu. Kaip greitai bėga vaizdai! To, ką pamatėme eidami pėsčiomis, niekada nepamatysime važiuodami. Pavargome, bet gera. Ko gero, nuo šiol viskas bus kitaip.

Tai ne kelionė iš taško A į tašką B. Tai kelionė į patį save. Nuraminimas savo proto, jausmų, minčių. Tai ieškojimas ramybės, tylos, Aukščiausiojo palaimos artimiesiems ir sau. Tai susiliejimas su Dievu, tikėjimu, savimi: „Kur yra ramybė, ten yra Dievas. Šitaip Jis paliečia mūsų gyvenimus ir parodo savo meilę mums, pripildydamas širdis ramybės ir džiaugsmo“ (iš Motinos Teresės knygelės „Meditacijos iš paprastojo kelio“).

O mums ir dabar dar mintyse skamba giesmė: „Viešpaties palaima visada telydi mus...Dėkojam, Dieve, Tau...“

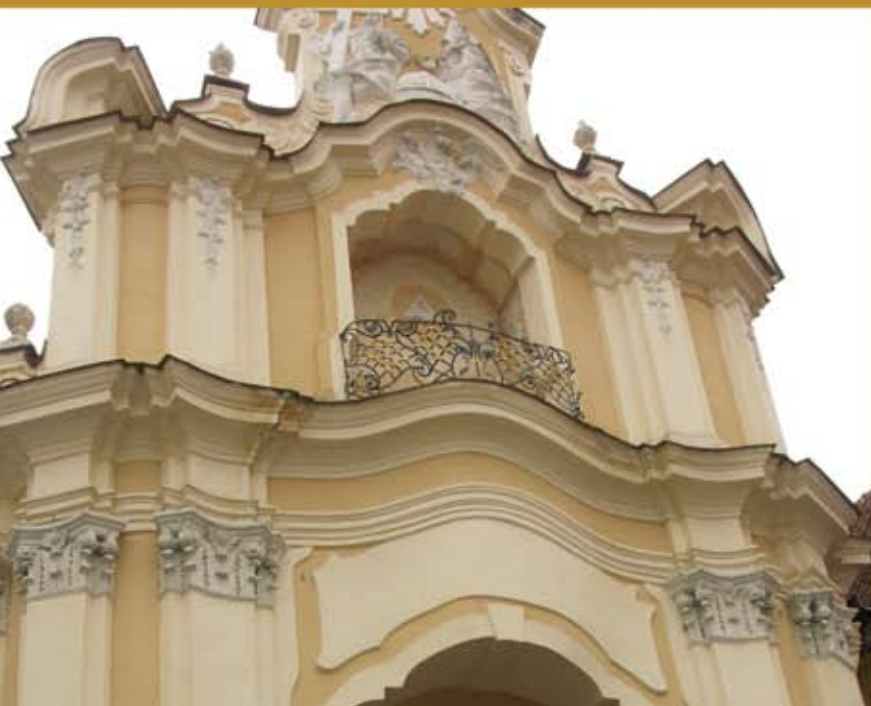
Pažinti ir pamilti Vilniaus senamiesčio šventovėse

Doc. dr. Nijolė JANULAITIENĖ, doc. dr. Bronius PUZINAVIČIUS

Siekite meilės, rūpestingai ieškokite dvasinių dovanų, atverkite savo širdis tikėjimui, – ragina apaštalas Paulius I laiške korintiečiams (1 kor., 13, 1–13). Pamilti grožį, gyventi remiantis tiesa ir tikėjimu, pažinti tikrąsias vertybes perteikiančius meno kūrinius – kiekvieno kultūringo, išsilavinusio, dorą ir dvasingo žmogaus priedermė. Tai ypač svarbu žmonijos ateitį lemsiančiai jaunajai kartai, taigi ir Akademijoje studijuojantiems kariūnams. Ugdyti jų dvasingumą, dorą, gebėjimą atsiverti grožiui, gyventi pagal tikėjimo tiesas – svarbi akademinų studijų, ypač humanitarinių, paskirtis. To siekiame ir per kultūros istorijos, religijų istorijos ir teologijos paskaitas ir seminarus. Žinoma, neapsiribojame vien teorinėmis studijomis Akademijos auditorijose. Juk sakoma, kad geriau vieną kartą pamatyti, negu dešimt kartų išgirsti. Todėl neretai rengiame kariūnų išvykas į gražiausius Vilniaus ir jo apylinkių kampelius, šventoves muziejus, maldos ir susikaupimo vietas, prie istorijos, kutūros ir architektūros paminklų.

Perkelta į 25 psl.

Klecko mūšiui – 500 metų

LDK kova su turkų remiamais Krymo chanato totoriais XV a. pabaigoje – XVI a. pradžioje

Doc. dr. Romas BATŪRA

Du su puse amžiaus vykęs Lietuvos gynybinis karas su Kryžiuočių ordinu, kai tuo pačiu metu buvo kovoama ir su totorių Aukso orda, baigėsi XV a. 3–4 dešimtmetyje. Jis buvo sėkmingas, kai LDK pajėgoms vadovavo didieji kunigaikščiai, žymūs karo vadai, ypač Vytautas Didysis. Tačiau tik keletą dešimtmečių Rytuose buvo ramu.

XV a. antroje pusėje LDK pietrytinėms žemėms vis dar kilo grėsmė iš Didžiosios, arba Užvolgio, totorių ordos. 1469 m. jie, vedami savo chano, perėjo Dnieprą ir, pasidaliję į tris dalis, veržėsi į Lietuvos gilumą, siaubė pietines Voluinės ir Podolės žemes, tačiau tuo metu nebuvo surinkta pakankamai karių, kurie galėtų jiems pasipriešinti.

Mūšis su totoriais.
1521 m. medžio raižinys

Klecko panorama.
Tomo Makovskio graviūra, 1604 m.

Du nauji frontai pietryčiuose

Didesnė grėsmė LDK kilo 1474 m., kai pirmą kartą rytuose ir pietuose susidarė du agresyvūs frontai. Tuomet Maskvos kariuomenei remiant Pskovą buvo nuniokotos Liubutskojės (greičiausiai LDK šiaurės rytų, Toropeco krašto) apylinkės, o Krymo chanatas, Maskvos pasiuntinių kurstomas, surengė pirmą didelį LDK ir Lenkijos pietinių žemių – Podolės ir Galicijos – antpuolį.

Tuo metu padidėjo ir Turkijos puolimo pavojus. 1453 m. užėmę Konstantinopolį, turkai daugiau savo pajėgų pasiuntė į šiaurinę Juodosios jūros pakrantę.

Kryme, kuriam iki XV a. 8-ojo dešimtmečio vidurio turėjo didelę įtaką Lietuva, buvęs svarbus Rytų pasaulio ir Pietų Europos ryšiams plėtoti genujėčių prekybos centras – Kafos uostas – kreipėsi pagalbos į LDK vietininką Kijevo Goštautą. O Moldavijos valdytojas Steponas prašė LDK vyriausybės padėti ginti Juodosios jūros uostus Kiliją (Dunojaus žiotyse) ir Belgorodą-Akermaną (prie Juodosios jūros įlankos, ties Dniestro žiotimis). Lietuvos ponų taryba Vilniuje tam pritarė, kviesdama sutelkti Lietuvos ir Lenkijos jėgas Krymui nuo turkų invazijos ginti. Tačiau Lenkijos taryba Liubline apsiribojo diplomatija. O Turkija 1475 m. birželį užėmė Kafą. Taip Krymas pateko Turkijos įtakon. Tada, turėdamas užnugarįje Turkiją, Krymo chanatas puolė LDK valdas. 1478 m. buvo sudegintas kraštinis LDK centras prie Pietų Bugo – Braclavas. Vėliau 1479 m. gynybinėje kovoje lietuviai sumušė totorių dalinį.

Totoriai ir Maskvos pavojus

1480 m. Maskvai ir Krymui sudarius sąjungą, nukreiptą prieš Kazimiero valdomą Lietuvą ir Lenkiją, Krymo totoriai puolė LDK priklausančią Podolę. Tais metais Didžiosios ordos chano Achmato kariuomenė, perėjusi Dono ir Okos aukštupių takoskyroje Lietuvos vasalų teritorijas, sustojusi prie Ugros upės ties Rusijos pasieniu lūkuriavo LDK pajėgų, bet pagalba neatėjo, nes Kazimieras dėl Krymo chano Menglio Girėjaus surengto Podolės puolimo ten nenuvyko. Achmatas, nieko nepasiekęs, neprivertęs Rusios, kaip seniau, mokėti totoriams duoklės, pasitraukė. Taip Rusia

galutinai atsikratė totorių Didžiosios ordos valdžios. Rusia ir Krymas susivieniję tapo dar agresyvesni LDK atžvilgiu.

1481 m. Krymo totoriai puolė Voluinę ir Podolę. 1482 m. Rusios valdovas Ivanas III paprašė Krymo chano pulti LDK. Ruggpjūtį totoriai nusiaubė ir sudegino Kijevo pilį ir miestą. Buvo užimta dešimt LDK pilių, tarp jų Žitomiro (į vakarus nuo Kijevo), tačiau atsilaukė prie Dniepro, žemiau Kijevo, buvusios Kanevo ir Čerkasų pilys. LDK buvo sukrėsta, ginti valstybės, paskelbus visuotinį šaukimą, stojo daug žmonių, tačiau jie daugiausia buvo telkiami Maskvos pasienyje.

1484 m. turkai Juodosios jūros pakrantėje užgrobė Moldavijos Kilijos ir Belgorodo uostus, o Krymo chanatas – LDK Juodosios jūros pajūrį. Taip LDK buvo atstumta nuo šios jūros pakrančių.

Mirus Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Kazimierui (1492 m.), agresija iš rytų ir pietryčių sustiprėjo. Vykstant karui su Maskva (1492–1494 m.) puolė Krymo chanatas, 1493 m. buvo sunaikintas Kanevas (įsikūręs žemiau Kijevo), 1494 m. LDK ir Lenkijos kariuomenės pralaimėjo prie Višniovo. 1495–1496 m. Krymo totoriai buvo sunkiai atremti Voluinėje.

1497 m. Krymo pajėgos pasiekė Pripetę, Mozyrius apylinkes, bet tris kartus buvo sumuštos LDK kariuomenės (K. Ostrogiškio). Prie Kremeneco buvo nugalėtos totorių ir turkų pajėgos. LDK ir Lenkija sunkiai kovojo su jų grėsme. Tačiau Maskvos palaikomi Krymo totoriai grasino LDK teritorijai ir 1499 m.

Kova su Krymo chanatu XVI a. pradžioje

Kovojant su Maskva ir vėl tekdavo atremti totorių puolimus, kurie nuo 1502 m. jau siekdavo LDK teritorijos gilumą, į šiaurę nuo Pripetės, kilo grėsmė pačiam valstybės centrui.

1502 m. rugsėjį Krymo totoriai, perėję Pripetę, niokojo Turovo apylinkes. Lietuvos didysis kunigaikštis Aleksandras Slucko kunigaikščiui Simonui (Algirdo palikuoniui) į pagalbą pasiuntė LDK pajėgas (savo dvarionių ir vengrų algininkus). Už šešių mylių nuo Bobruisko, „prie Uzos“ upės, dalis totorių pajėgų buvo pavyta ir sumušta.

1502 m. spalį–lapkritį už septynių mylių nuo Ovručo, prie Ušos (gal Užo) upės (dab. Šiaurės Vakarų Ukrainoje), užvirė mūšis su totoriais. Šio regiono vietininkas ir trys kunigaikščiai buvo jų

sumušti. Totoriai niokojo Lucko, Kijevo ir kitas apylinkes.

1503 m. į Lietuvos valstybės teritoriją įsiveržė Krymo (Perekopo) chano Menglio Girėjaus sūnūs, sultonas Biti Girėjus su 6 000 totorių karių. Jie netikėtai pasirodė prie Slucko (70 km į pietus nuo Minsko), čia grobė ir kapojo žmones, o kiti pasiekė Kopylių (34 km į šiaurės vakarus nuo Slucko). Prie Slucko, už Umolio vietovės, Biti Girėjus įkūrė stovyklą. Totoriai, susiskirstę į būrius, pasklido po kraštą žiauriai niokodami vietoves į vakarus ir į šiaurės vakarus apie Klecką ir Nesvyžius, sudegino Klecko pilį ir nuo Iškoldės pasuko atgal. Jie sudegino daug miestų ir kaimų, gausybę žmonių kraujo praliejė, su daugybe belaisvių bei turtingu grobiu susirinko prie Slucko ir be jokių nuostolių pasitraukė. Į Slucką atvykę Lietuvos didžiojo kunigaikščio Aleksandro kariai priešą jau neberado.

Maskvos didžioji kunigaikštystė kurstė Krymo chaną ir toliau rengti LDK ir Lenkijos žemių antpuolius.

Didelė grėsmė iškilo ir sostinei Vilniui. Miestiečiams prašant Lietuvos didysis kunigaikštis Aleksandras 1503 m. rugsėjo 6 d. privilegija atleido miestą nuo karo prievolės ir įsakė aplink Vilniaus miestą pastatyti mūrinius įtvirtinimus. Gynybinės miesto sienos buvo statomos 1503–1522 m.

1504 m. į LDK vėl įsiveržė apie 3 000 Krymo totorių. Prie Slucko ir Naugarduko (Nemuno aukštupyje) pridarė daug žalos, jie per pelkes į pietus nuo Slucko grįždami patraukė link Gorodoko (greičiausiai Davidgorodoko, piečiau Pripetės). To LDK Ponų taryba nežinojo, bet susivieniję etmonas S. Kiška, ponai A. Goštautas ir J. Nemiravičius, Slucko kunigaikštis Simonas su savo pajėgomis ėmė persekioti totorius. Perėję Pripetę, pasivijo juos už mylios nuo Gorodoko ir, sumušę įsiveržėlius, išvadavo visus belaisvius. Mūšyje buvo nukauti keli žymūs valdovo dvariškiai.

1505 m. ruggpjūtį į LDK teritorijos gilumą įsiveržė ir plačiai ją nusiaubė Krymo chanato totoriai. Sultono Muchamedo Girėjaus ir jo brolių – chano sūnų – vadovaujama kariuomenė persikėlė per Dniepro ir Sožo santaką (ties Lojevu). Sultonas Muchamedas Girėjus su kariuomene nužygiavo „į Lietuvos vidurį, Minsko link“, o abu jo broliai – į Slucką. Žinodami, kad Slucke nėra kunigaikščio (tik kunigaikštienės su mažamečiu sūneliu), jie siautėjo aplink Slucką ir puolė pilį, mėgindami pasikasti po

Pergalė prieš Krymo chanato pajėgas prie Klecko 1506 m. rugpjūčio 5 d.

Pagrindiniai žinių apie šį mūsų šalies istoriografo M. Strijkovskio kronika, rusų metraščių, lenkų M. Mechovskio, B. Vapovskio ir kitos kronikos, kai kurie valdovo Aleksandro aktai. Gausią istoriografiją sudaro K. Pulaskio (1881 m.), F. Konečno (1927 m.), L. Kolankovskio (1916 m. ir kt.), B. Dundulio (1971 m.), R. Trimonienės (1996 m.) ir kitų darbai. S. Herbsto Klecko mūšio tyrimas (1934 m.) tapo vėlesnių mūšio interpretacijų pagrindu. Visu tuo remdamiesi apžvelgiame LDK kovą su totoriais ir Klecko mūšį dviejų LDK frontų (Maskvos ir Krymo) kovų kontekste, vertindami jį ir karybos aspektu.

1506 m. vasarą Krymo totoriai vėl įsiveržė į LDK. Nuo Klecko sultonai Biti Girėjus ir Burnašas su maždaug 20 000 karių patraukė prie Slucko, žygiavo į Naugarduką.

Sunkiai sergantis Lietuvos didysis kunigaikštis Aleksandras, būdamas Lydos seime, valstybės reikalus tvarkyti pavedė etmonui S. Kiškai ir kunigaikščiui M. Glinškiui, o jį patį (liepos 25 d.) liepė neštuvais (tarp žirgų) nugabenti į Vilnių.

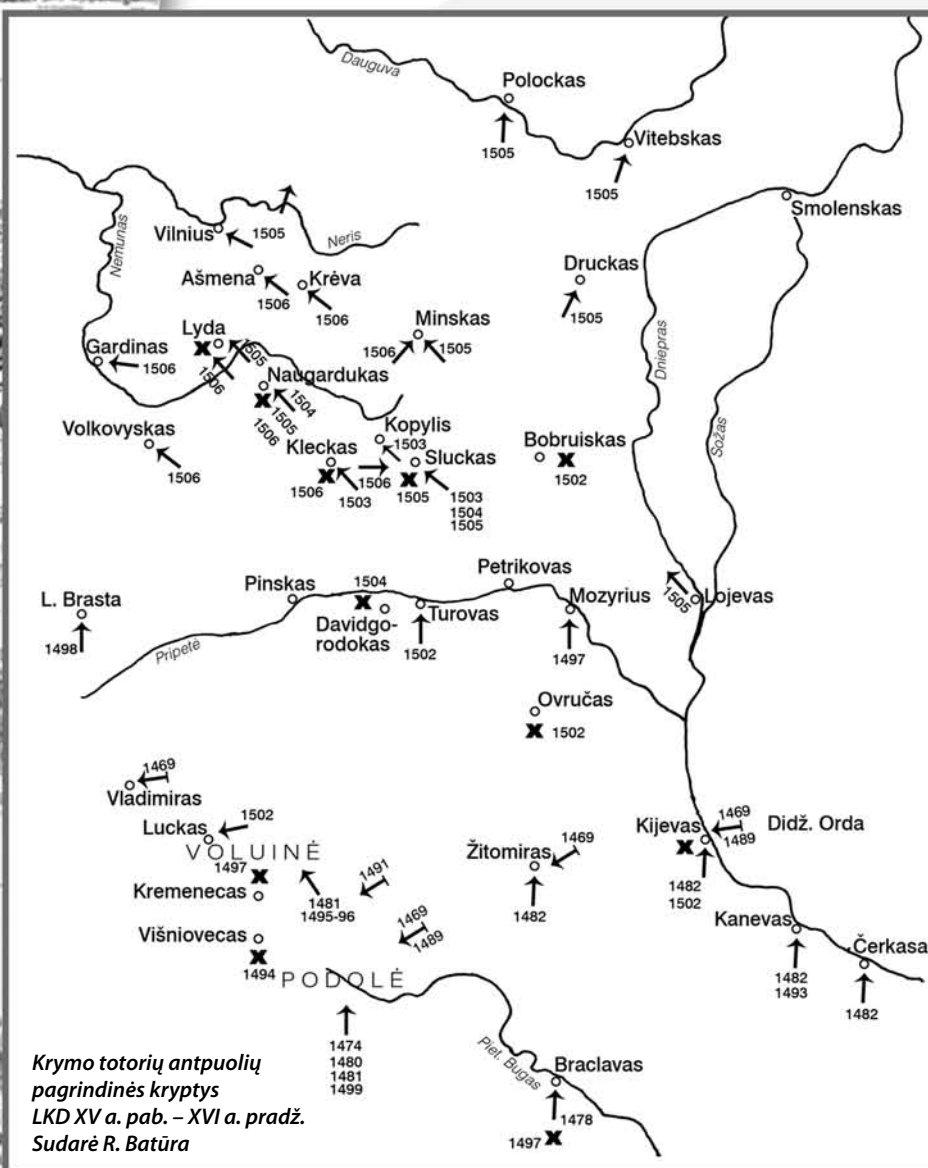
Totoriai, žygiuodami nuo Naugarduko, persikėlė per Nemuną, dar nepriėję Lydos, ėmė siaubti apylinkes, padegdavo bažnyčias, dvarus ir kaimus, žudė ir grobė žmones.

Jie niokojo žemes iki Lydos, Minsko, Slucko, Ašmenos, Krėvos, Volkovisko ir Gardino.

Ties Lyda susirinko apie 10 000 raitų ir ginkluotų Lietuvos didikų ir patraukė kautis su totoriais. Už mylios nuo Lydos žvalgai susidūrė su totoriais ir juos sumušė. Pergalė pakėlė kariuomenės ūpą. Tada visi patraukė link Naugarduko (ten buvo liepos 31 d.). Tai matydami, totorių būriai iš už Nemuno pasuko atgal.

LDK pajėgų, atvykusių į Naugarduką, pasiūsta žvalgyba sužinojo, kad totorių stovykla įkurta prie Klecko miesto ir kad išsiskirstę jų būriai dar ne visi į ją susirinkę.

Įvertinę padėtį, LDK ponai iš Naugarduko išvyko rugpjūčio 4-osios vakare. Raiteliai žygiavo visą naktį, o kitą dieną jau išgirdo apie arti siautėjančius totorius. Už Iškoldžio kaimo jie pavijo 500 totorių, traukiančių į Klecką, ir juos sumušė, kiti totoriai, parbėgę į Klecko stovyklą, pranešė „kad lietuviai ateina“.

Krymo totorių antpuolių pagrindinės kryptys LKD XV a. pab. – XVI a. pradž. Sudarė R. Batūra

pamatais ir ją padegti. Slucko gyventojai didvyriškai gynėsi, daug totorių krito prie pilies, nes tuo metu ten „tarnavo daug bajorų ir kunigaikščių“.

Vyriausias chano sūnus tą pačią dieną įkūrė stovyklą prie Minsko, o savo karius pasiuntė „link Vilniaus ir į Užnerio pusę, taip pat link Vitebsko, Polocko ir Drucko“, taip pat į visas kitas LDK dalis. Taigi buvo niokojama iki Dauguvos ir beveik iki Aukštutinio Dniepro apylinkių.

Tuo metu kita totorių kariuomenės dalis, apėjusi Slucką, patraukė į Naugarduką. Ten posėdžiavo Lietuvos didikai, susirinkę „ne valstybės ginti, o dėl privačių interesų“. Valdovo tuo metu Lietuvoje nebuvo. Artėjant pavojui, didikai išvyko iš Naugarduko – bėgo už Nemuno, o totoriai juos vijosi iki pat šios didžiausios Lietuvos upės ir toliau. Perėję Nemuną, jie „padarė didelę žalą Lietuvos žemei“.

Naugarduko pilį sustiprino didžiojo kunigaikščio vietininkas Albertas

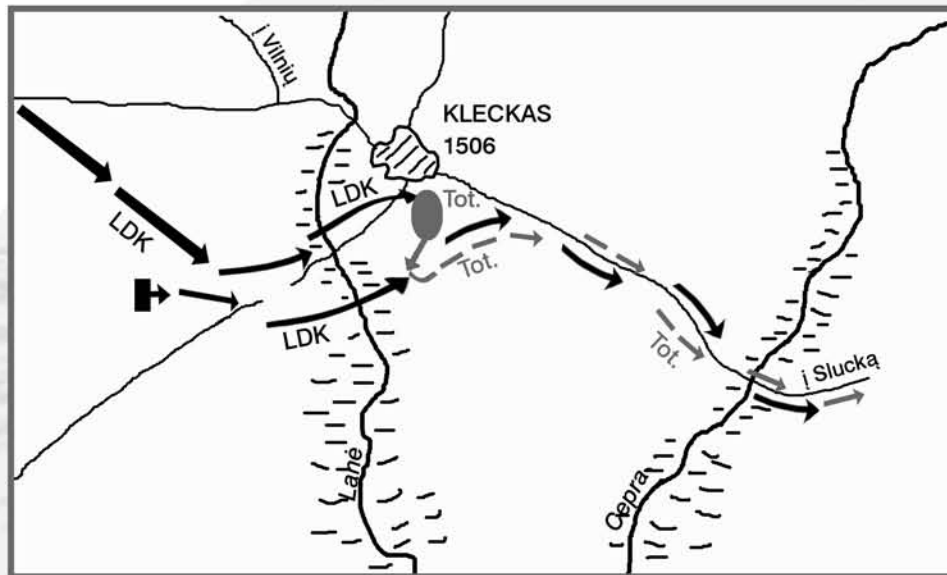
Goštautas. Pilininkas ir kiti Naugarduko bajorai kiekvieną dieną išjodavo iš pilies ir kaudamiesi su totoriais neleido jiems niokoti miesto. Labai daug totorių šaudant iš pilies buvo nukauta. Negalėdami nieko padaryti, totoriai pasitraukė.

Chanaitis Muchamedas Girėjus, stovyklavęs prie Minsko pilies, nusiaubė visus aplinkinius valsčius, o Minsko miestą, vienuolyną ir bažnyčias sudegino. Ir Polocke, ir Vitebske, ir Drucke jis padarė daug žalos, beveik visą kraštą išdeginė ir pavertęs Lietuvos žemę tyrais pasitraukė.

Ir kiti sultonai, sugrįžę iš Naugarduko su dideliu grobiu, per Slucką, Petrikovičius (prie Pripetės) patraukė į savo valdas.

Taigi šiam didžiuliam įsiveržimui, kuris įvyko, kai valdovo nebuvo šalyje, nebuvo sutelkta pakankamai pasipriešinti galinčių pajėgų.

Klecko mūšio schema

Stovykla pasiruošė mūšiui.

LDK kariuomenė prie Klecko atžygiavo rugpjūčio 5 d. Susirgus kariuomenės etmonui Stanislovui Kiškai, ponai pavedė etmono pareigas eiti – kariuomenei vadovauti – kunigaikščiui Mykolui Glinskiui ir „teikėsi būti visi jam paklusnūs“.

M. Glinskio vadovaujama kariuomenė patraukė į Klecką, pirma pasiuntusi kelis šimtus raitelių. Siekdama iš pietų apeiti Klecką (kad priešui užkirstų atsitraukimo kelią), nuo kalno išvydo už Lanės upės stovinčius ir jau pasirengusius mūšiui totorių pulkus. Dėl keblaus perėjimo (ties Klecku pelkėtas Lanės slėnis buvo apie 600 m pločio) kariuomenės negalėjo tiesiogiai susigrumti, tad daugiau kaip tris valandas kovėsi šaunamaisiais ginklais. Tuo metu Lietuvos kariuomenė abipus upės tvenkinio pasidarė (klodama šakas, išardytų namų lentas ir kt.) dvi perėjas ir pradėjo šaudyti iš dviejų turėtų patrankų ir šautuvų, lankų, o nedidelis būrys dvariškių ėmė per upę keltis, bet buvo sulaukyti. Po to, sūtrimitavus trimitams ir užgrojus birbynėms, visiems pulkams buvo įsakyta abiem perėjom keltis per upę.

Dešiniojo sparno kariuomenė pirmoji atsidūrė kitame upės krante. Totoriai matė, kad ne visi kartu lietuviai keliasi per upę. Jų „narsiausieji“ puolė šio kariuomenės sparno karius ir daugelį jų nukovė, vos nesumušė.

Tuo metu perėjęs upę LDK kariuomenės vyriausiasis vadas kartu su kairiuoju sparnu smogė visiems totorių pulkams ir perskėlė juos į dvi dalis. Tuomet atsigavę dešiniojo LDK kariuomenės sparno kariai taip pat smogė ir iš abiejų pusių puldami taip sumaišė

totorių pulkus, kad šie nebegalėjo organizuoti kautis. Iš vienos pusės puolė Naugarduko bajorų vėliava ir kitos, iš kitos – Minsko ir Gardino bajorai. Čia, matyt, buvo ir vado dalinys.

Tuo metu valdovo lenkų dvaro 300 husarų raitelių nekovojo, tačiau vien tai, kad jie atvyko, „lietuviams pakėlė ūpą“. Triūbomis trimitavo ir būgnais mušė gąsdindami priešą (šio tipo raiteliams tokiomis nepalankiomis sąlygomis, matyt, sunku buvo veikti).

LDK kariuomenė vijosi totorius, bėgančius į pietryčius iki Ceros upės (apie 6 km nuo Klecko), imdama nelaisvėn ir žudydama priešo karius. Prie Ceros totorių žuvo daugiau nei prie Klecko. Kaip pažymi šių įvykių amžininkas, Lietuvos metraštininkas, „bemaž visi“ bėgantys totoriai su žirgais šioje upėje ir pelkėje prigirė. Daug bėgančių totorių buvo nukauta toliau, prie Kopylio (į šiaurės rytus nuo Klecko) bei kitur. O nedaugelį pabėgusių su chanaičiais, besitraukiančius Slucko, Petrikovičių (Petrikovas – prie Pripetės), dar piečiau Ovrūco, Žitomiro, Voluinės keliais, lietuviai gaudė ir žudė, atimdavo grobį. Labai mažai totorių grįžo į Ordą.

Dar kelias dienas pakrikę totoriai buvo gaudomi Klecko apylinkėse. Kai kurie nedalyvavę mūšyje totoriai, būriais niokoję kraštą, nežinodami apie mūšį grįždavo su belaisviais. Sumuštų totorių stovykloje įsikūrusi LDK kariuomenė sėkmingai tuo pasinaudojo – rengė jiems pasalas.

Šaltiniuose teigiama, kad mūšyje žuvo 20 000 totorių, buvo atimta 23 000 žirgų, visas stovykloje buvęs turtas, išlaisvinta keliasdešimt tūkstančių belaisvių.

Nugalėtojos LDK kariuomenės

vadas Mykolas Glinskis (mūšyje buvo užmušti trys jo žirgai) rugpjūčio 12 d. atvyko į Vilnių pranešti apie pergalę mirštančiam Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Aleksandrui.

Mykolas Lietuvis (XVI a. vid.) mini, kad prie Klecko 9 000 Lietuvos kariuomenės karių sumušė 27 000 totorių.

Pergalei atminti Radvila Senasis (Mikalojus II) po mūšio prie Neries Vilniuje pastatė Šv. Jurgio bažnyčią (1506–1508 m.). Klecke mūšio vietą žymi kryžius ir paminklinis akmuo su įrašu apie LDK kariuomenės pergalę.

Klecko pergalė, pasiekta sutelkus LDK pajėgas, buvo persilaužimas, sumažinęs Krymo chanato įsiveržimų pietiniame fronte mastą.

Po Klecko mūšio pralaimėjusiems chano sūnums grįžus į Krymą, chano valdovas Menglis Girėjus pasiuntė laišką Lietuvos valdovui, siūlydamas taiką. Pasiuntinys vežė taip pat ir Kazanės chano Muhamedo Amino laišką – įsitraukęs į karą su Maskva, šis taip pat siekė su Lietuva taikos. Tik ką pradėjęs valdyti Lietuvos didysis kunigaikštis Žygimantas sudarė taiką su Krymu.

Nors anksčiau atsitraukiantys totoriai ir buvo sumušti (1504 m. S. Kiškos, A. Goštauto ir kt.), prie Klecko išryškėjo nauja karo meno sistema. Tai pabrėžė S. Herbistas (1934 m.).

Pirmosiomis karo veiksmų dienomis, remdamosi surinktais duomenimis, lietuvių pajėgos patraukė Naugarduko link. Padėčiai keičiantis, per tris dienas žvalgybinių išpuolių metu apie priešą pavyko surinkti tikslesnių duomenų, sužinoti, kur yra jo pagrindinė stovykla. Tada reikėjo sukaupti visas jėgas ir neleisti priešui pasprukti. Per 80 km nak-

Istorija

ties ir dienos žygį, kovas pakeliui buvo gauta daugiau planą patvirtinančių duomenų. Ryte LDK kariuomenė numatė smogti priešą atsitraukimo kryptimi. Tai buvo originalus sprendimas.

Buvo matyti, kad priešininką bus sunku išstumti iš stiprių pozicijų. Laukti buvo neįmanoma, nes kiekvieną akimirką iš užnugario galėjo pulti į pagrindinę stovyklą atvykti pavėlavę priešo daliniai. Be to, totoriai galėjo bandyti pasitraukti su grobiu (žmonėmis, turtais). Reikėjo skubiai pulti ir sunaikinti priešą.

Lengvos, judrios lietuvių visuotinio šaukimo pajėgos turėjo atakuoti, o valdovo, lenkų dvaro ietininkų kuopa, negalinti kovoti nelygioje vietovėje, mūšio metu tiko tik karinei jėgai parodyti.

Priešą sunaikinti buvo galima jį apsupus ir atkirtus nuo atsitraukimo kelių.

Persikėlimas per upę vyko dviejose vietose, vyriausiajam vadui tiesiogiai vadovaujant kairiajai kolonai. Totoriai sutelkė dėmesį į dešiniąją koloną. Ji buvo sulaikyta, patyrė nuostolių ir kovėsi dėl išlikimo. Viską lėmė kairiosios kolonos smūgis. Daliai totorių pavyko pasprukti. Nemažai jų kovoje su dešiniąja kolona buvo beveik sunaikinta abiejų kolonų replėse. Taktine prasme pasiekta perga-

Klecko mūšio memorialinė vieta

Senoji Klecko miesto piliavietė

lė buvo ne tokia kaip, matyt, sumanyta, gal pritrūko jėgų visuotinio šaukimo kariuomenei. Priešo vytis visa kariuomenė negalėjo – reikėjo saugoti užnugarį. Padėjo gyventojai ir vietovių, per kurias bėgo priešas, valdytojai.

LDK kariuomenės ir jos vado veiksmams buvo greiti, paprasti ir tikslingi, kritiškoje situacijoje pavyko rasti išeitį. Taip buvo pritaikyta per amžius sukauptą karinę patirtį.

Visuotinės karybos istorijoje Klecko mūšis yra įdomus taktikos, taikomos kovojant su tokia judria kariuomene, kaip totorių, pavyzdys. Atsižvelgdama į totorių kiekybinę persvarą, LDK kariuomenė smogė pagrindinei stovyklai tuomet, kai priešą pajėgos plačiose apylinkėse buvo išskaidytos daliniais. Taip atsirado galimybė palaipsniui sunaikinti atskiras jo grupes. Toks kovos su totoriais būdas turėjo būti sėkmingas, todėl buvo įtrauktas ir į vėlesnius XVI a. karybos traktatus.

Nors kovos su Krymo chanatu ir vėliau nesiliovė, Klecko pergalė Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės gynybinių kovų su totoriais ir Maskva istorijoje liko ryškus akcentas.

Vilniaus miesto gynybinė siena apsaugoti nuo totorių antplūdžių XVI a. pr.

Atkelta iš 18 psl

Mūsų žurnale jau rašėme apie kariūnų išvykas į Vilniaus Viešpaties Jėzaus bažnyčią, senąsias Vilniaus Bernardinų ir Rasų kapines bei išskirtinio grožio, turtingo istorinio ir kultūrinio paveldo objektą – legendomis apipintą Verkių regioninį parką ir Kalvarijų memorialinį ansamblį. Šį kartą plačiau papasakosime apie išvyką, kurios metu kariūnai susipažino su kai kuriomis Vilniaus senamiesčio šventovėmis ir sostinės Antakalnio rajono puošmena – Šv. apaštalų Petro ir Povilo bažnyčia, taip pat apie jų apsilankymą Vilniaus arkivyskupijos jaunimo centre.

Pro Saulėtekio vartus

Šį kartą pažintis su Vilniaus senaisiais kultūros ir dvasinio paveldo objektais prasidėjo unikaloje vietoje – ties vieninteliais išlikusiais miesto sienos Medininkų, arba Aušros, vartais. Vilniaus miestas gynybine siena buvo apjuostas 1503–1522 m. Medininkų (Aušros) vartai istoriniuose šaltiniuose pirmą kartą paminėti 1514 m.

Aušros vartai – vienas iš Vilniaus simbolių, garsi katalikų šventovė, žinoma ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje, gerbiama įvairių tikėjimų žmonių. Apie Aušros vartus ir juos puošiantį Švenčiausios Mergelės Marijos paveikslą papasakojo kariūnas *Gintautas Ciunis*.

Vartai buvo įrengti kelyje iš Vilniaus į Medininkus, Ašmeną, Minską. Iš pradžių jie buvo vadinami Medininkų vartais. Pavadinimas *Aušros vartai*, matyt, kilęs nuo Aštriujų vartų, nes jie buvo pietiniame miesto pakraštyje, vadintame Aštriuoju. Ilgainiui dėl Marijos kulto jie pradėjo asocijuotis su saulėtekiais ir imti vadinti Aušros vartais.

Yra ir kita vartų pavadinimo kilmės versija: jis kilo nuo Ostrogiškio, kurį čia sugrįžusį į Vilnių po pergalės prieš Maskvą sveikino miestiečiai, pavadė.

Pietinėje vartų pusėje gerai matyti šaudymo angos, aukščiau – karnizas su pirklių globėjo Hermio, arba Mer-

Doc. N. Janulaitienė su kariūnais

kurijaus, skulptūrinė galvutė, virš jos – renesansinės arkos su būdingais architektūriniais motyvais bei dviem reliefiniais grifonais, laikančiais Lietuvos herbą Vyti. Į rytus nuo vartų – miesto sienos dalis, didžiausia ir ilgiausia iš visų išlikusių.

Aušros Vartų koplyčios perlas – Švenčiausiosios Mergelės Marijos Gailestingumo Motinos paveikslas, žinomas beveik viso pasaulio katalikams. Daug šio paveikslų kopijų yra kitų kraštų bažnyčiose, o Šv. Petro bazilikoje Romoje įrengta Aušros Vartų koplyčia.

Renesanso stiliaus Švč. Mergelės Marijos paveikslas, kaip manoma, nuplėštas 17 a. I ketvirtyje. Nuo 17 a. vidurio jis laikomas stebuklingu. 1688 m. paveikslas buvo perduotas vienuoliams karmelitams. Jie virš vartų pastatė iš pradžių medinę, vėliau mūrinę baroko stiliaus koplyčią, į kurią perkėlė paveikslą. 18 a. paveikslas buvo papuoštas auksuoto sidabro aptaisais, o 20 a. pradžioje, suteikiant jam Aušros Vartų Gailestingumo Motinos titulą, – Romos popiežiaus atsiųstomis karūnomis.

1829 m. Aušros Vartų koplyčia buvo rekonstruota ir įgijo klasicizmo bruožų. Ją puošia dorėninio orderio piliastrai, Dievo Apvaizdos akies reljefas ir lotyniškas užrašas „Mater Misericordiae, sub Tuum Praesidium confugimus“

(„Gailestingumo Motina, meldžiame Tavo globos“).

Per apsilankymą Vilniuje 1993 m. prie Aušros Vartų Gailestingumo Motinos paveikslu meldėsi ir ypatingą pagarbą Aušros Vartų Marijai parodė popiežius Jonas Paulius II. Apie Aušros Vartų Mariją eiles kūrė poetai Adomas Mickevičius, Julijus Slovackis, Vladislavas Sirokomlė. Stanislovas Moniuška sukūrė Aušros Vartų Mariją šlovinančių giesmių.

Pagal Romos architektūros pavyzdžius

Prie Aušros Vartų koplyčios priglundęs kitas unikalus statinys – vienas iš tobuliausių Vilniaus ankstyvojo baroko pavyzdžių – pakanclerio Stepono Paco iniciatyva ir lėšomis 1633–1650 m. pastatyta Šv. Teresės bažnyčia. Bažnyčios fasadas – taurus ir harmoningas – sukomponuotas pagal Romos architektūros pavyzdžius, remiantis vertikalės principu. Jį paryškina voliutos ir šoniniai obeliskai. Masyvią aštuonkampę bažnyčios varpinę vainikuoja trimituojantį angeliuką vaizduojanti vėtrungė.

Šv. Teresės bažnyčios interjeras visai kitoks – rokoko stiliaus, išskyrus didikų Pocių koplyčią, kurios išorė yra vėlyvojo baroko, o vidus – klasicistinis. Bažnyčia – suplanuota kaip bazilika – plati centrinė ir dvi siauros šoninės navos. Šioje santūrių proporcijų erdvėje stebina gausus, tiesiog fantastiškas dekoras, sklindinas tapybiško spalvų žaismo. Sienų tapyba – 18 a. II pusė. Centrinės navos skliautuose ir sienoje pavaizduotos šv. Teresės gyvenimo scenos. Sakykla, klausyklos ir suolai rokoko stiliaus. Bažnyčioje yra Simono Čechavičiaus, Kanuto Rusecko ir kitų žinomų dailininkų paveikslų.

Rytinėje Šv. Teresės bažnyčios pusėje stūkso buvusių Basųjų karmelitų vienuolyno pastatai – santūrus, kuklus, ankstyvojo baroko stiliaus. Vilniaus baskieji karmelitai gamino visame mieste aukšta kokybe garsėjusias žvakes, išlaikė pasauliečius medicinos studentus, globėjo senelius ir našlaičius. Šiuo metu

Basųjų karmelitų vienuolyno patalpose įsikūrusios Vilniaus arkivyskupijos katalikiškosios organizacijos, tarp jų ir Jaunimo centras, kuriame apsilankėme baigiantis išvykai.

Toliau – trumpa ir siaura Aušros Vartų gatvelė, didi savo architektūra ir šventovėmis. Ji ypatinga ir tuo, kad čia vieni šalia kitų įsikūrę net trijų skirtingų konfesijų (tikybu) maldos namai. Be jau minėtos Šv. Teresės katalikų bažnyčios ir tos pačios konfesijos Aušros Vartų koplyčios, šioje gatvelėje dar veikia stačiatikių Šv. Dvasios cerkvė ir vienuolynas bei unitų (graikų arba Rytų apeigas išlaikiusių katalikų) Švč. Trejybės bažnyčia ir Bazilijonų (graikų apeigų katalikų) vienuolynas. Tai atspindi Vilniaus gyventojų tautinę ir religinę įvairovę ir toleranciją.

Po stačiatikių šventovės skliautais

Trečiakursis kariūnas *Artūras Ševeliovas* išsamiai papasakojo apie stačiatikių Šv. Dvasios cerkvę ir vienuolyną, Aušros Vartų gatvėje veikiančius nuo 16 a. II pusės. Vietoje medinės cerkvės 17 a. buvo pastatyta mūrinė. Ji įdomi kaip Vilniaus baroko apraiška – ji tokia vienintelė Lietuvoje. Jos ramią, simetrišką išorę su dviem ankstyvojo baroko bokštais ir aukštu 49 m kupolu papildo paprasta, masyvi varpinė. Cerkvės viduje daug puošnaus 18 a. dekoru. Jos ikonostasas (Rytų, dažniausiai stačiatikių, bažnyčiose įrengiama pertvara, skirianti altorių nuo kitos šventovės dalies) labai primena katalikų bažnyčios altorių. Cerkvės planas taip pat katalikiškas – lotyniško kryžiaus formos.

Bažnyčios kunigas *Vitalijus Karikovas*, tarnaujantis cerkvėje vienuoliktus metus, labai šiltai priėmė mūsų grupę ir papasakojo daug ką įdomaus. Jis parodė 1826–1851 m. po ikonostasu įrengtą požeminę kriptą Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo dvariškių, stačiatikių šventųjų Jono, Eustatijaus ir Antano palaikams saugoti. 1852 m. trijų šventųjų kankinių palaikai buvo perkelti į naują relikvijorių, kuriame ilsisi ir dabar.

Dabartinę išvaizdą Šv. Dvasios cerkvė įgijo po 1863 m. rekonstrukcijos, kuri buvo atlikta Vilniaus generalgubernatoriaus iniciatyva: perstatytas kupolas, gerokai pakeistas fasadas, nugriautos voliotos ir banguotas frontonas tarp bokštų. Vėlyvojo baroko varpinė perstatyta klasicizmo stiliumi.

Šalia cerkvės esantis Šv. Dvasios vie-

nuolynas išugdė žymių stačiatikių inteligentų: Meletijų Smotrickį, parengusį ir 1619 m. išleidusį pirmąją slavų gramatiką, archimandritą Petrą Mogilą, 1646 m. Kijeve išleidusį stačiatikių maldyną. Šiuo metu tai vienintelis Lietuvoje veikiantis stačiatikių vienuolynas.

Į svečius pas unitus

Eidamas Aušros Vartų gatvele negali nepastebėti itin grakščių, vilnėtų Bazilijonų vienuolyno vartų. Tai – vienas gražiausių Vilniaus vėlyvojo baroko paminklų, pastatytų 18 a. II pusėje. Vartus puošia Dievo Apvaizdą ir Švč. Trejybę vaizduojančios kompozicijos.

Praėjus pro vartų arką atsiveria erdvus kiemas, kuriame dunkso kubo formos Švč. Trejybės bažnyčia, turinti gotikos, baroko ir rusų bizantinio stiliaus elementų. Ji pastatyta ant Švč. Trejybės kalvos, garsėjusios kaip pirmųjų Lietuvos krikščionių kankinių Antano, Jono ir Eustatijaus mirties vieta. Bažnyčios kunigas *Pavlo Jachimecas* ir jo sekretorius *Vasilis Kapkanas* pasakojo, kad, pasak padavimo, 1347 m. šiems kankiniams atminti medinę cerkvę čia pastatė Algirdo žmona Julijona. Dabartinė bažnyčia buvo funduota kunigaikščio Konstantino Ostrogiškio ir skirta stačiatikiams. Vėliau ji atiteko unitų vienuoliams bazilijonams.

Vienuolyno namai statyti kartu su cerkve, vėliau ne kartą rekonstruoti. Čia buvo stačiatikių spaustuvė, 1596 m. paskelbusi pirmąjį rytų slavų elementorių. 19 a. pradžioje pietiniame vienuolyno korpuse buvo įrengtas kalėjimas, kuriame kalėjo Vilniaus filomatų ir filaretų draugijų veikėjai, tarp jų Adomas Mickevičius ir Ignas Domeika, vėliau emigravęs į Pietų Ameriką ir tapęs ilgamečiu Čilės universiteto rektoriumi. Papirkę sargybinius, kaliniai naktimis susitikdavo gana erdvoje A. Mickevičiaus kameroje. Ši patalpa imta vadinti Konrado cele. Mat A. Mickevičiaus dramos „Vėlinės“ herojus Konradas toje celėje išgyvena vidines grumtynes su Dievu ir šėtonu, dvasinį atgimimą, sako didžiąją improvizaciją, vieną garsiausių monologų pasaulinės literatūros istorijoje.

Vienuolynė kalėjo 1830–1831 m. sukilimo dalyviai, tarp jų ir Simonas Konarskis. 20 a. I pusėje čia buvo baltarusių gimnazija, mokslo draugija ir muziejus. Buvusio vienuolyno kai kuriose patalpose dabar gyvena vienuoliai bazilijonai.

Bažnyčia su karaliačio karūna

Viena gražiausių Vilniaus senamiesčio puošmenų – Šv. Kazimiero bažnyčia, iš tolo spindinti auksuota karališkąja karūna virš kupolo. Tai Lietuvos dangiškojo globėjo karaliačio šv. Kazimiero garbei skirta šventovė. Ji pradėta statyti 1604 m. Bažnyčią statė vienuoliai jėzuitai, remiami Lietuvos didžiojo kanclerio Leono Sapiegos. Pasak padavimo, kertinį bažnyčios akmenį, kuris ir šiandien matomas fasado sienoje, iš Antakalnio kalvų į statybvietę vilko 700 vilniečių procesija. Įdomią bažnyčios statybos istoriją kariūnams išsamiai papasakojo kariūnė *Simona Lukoševičiūtė*.

Šv. Kazimiero bažnyčia – vienas ankstyviausių baroko statinių mieste, suprojektuota pagal garsiąją Jėzaus bažnyčią Romoje. 18 a. viduryje bažnyčia buvo rekonstruota. Tuo metu buvo pastatytas kelių pakopų kupolas su aukštu žibintu, vainikuotu karališkąja karūna. Tai vienintelis toks didelis ir įspūdingas kupolas visose buvusiose LDK žemėse.

1812 m. bažnyčią apgadino Napoleono kariuomenė, pavertusi ją javų sandėliu. Po 1830–1831 m. sukilimo ji buvo nevykusiai perstatyta į cerkvę: pažeminti bokštai, ant jų uždėti svogūniniai kupolai, pakeistas interjeras. 1942 m. šie kupolai buvo nuardyti ir vietoj jų atkurti ankstesni, taip pat bažnyčios kupolą vainikuojanti karūna. Sovietinės okupacijos metais Šv. Kazimiero bažnyčia buvo uždaryta ir 1961 m. pritaikyta ateizmo muziejui. Tik 1989 m. ji vėl grąžinta katalikams ir 1991 m. atšventinta.

Išskirtinis bažnyčios interjero bruožas – puikiai sutvarkyta erdvė. Išilginė ir skersinė Šv. Kazimiero bažnyčios navos sudaro lotyniškąjį kryžių. Virš jų kyla didingas 18 a. rokoko ornamentais papuoštas kupolas. Yra trys dekoratyvūs, puošnūs ir įmantrūs vėlyvojo baroko altoriai, sukurti 18 a. viduryje. Altoriuose – nauji 20 a. paskutinio dešimtmečio paveikslai.

Šalia bažnyčios – vadinamieji profesų, arba vienuolių jėzuitų, namai, statyti 17 a. pradžioje. Čia buvo biblioteka, veikė ligoninė, gyveno daug žymių jėzuitų, tarp jų ir šv. Andrius Bobolė, žymūs mokslininkai Konstantinas Sirvydas, Albertas Kojelavičius-Vijūkas. Šiuose pastatuose 1915–1919 m. buvo įsikūrusi pirmoji Vilniaus lietuvių gimnazija.

Dabar Šv. Kazimiero bažnyčia ir profesų namai priklauso jėzuitams, išlaikomi ir remontuojami jų lėšomis. Baž-

nyčioje vyksta ne tik pamaldos, bet ir koncertai. Dalis profesų namų atiduota Vilniaus jėzuitų gimnazijai. Senajame vienuolių name ir dabar įrengtos patalpos vienuoliams.

Baroko perlas

Garsiausias Vilniaus baroko paminklas – Šv. apaštalo Petro ir Povilo bažnyčia, puošianti sostinės Antakalnį. Bažnyčios vidaus dekoras – apie 2000 stiuko lipdinių – unikalus visos Europos mastu. Įdomiai Šv. Petro ir Povilo bažnyčios istoriją papasakojo ir jos meninį stilių apibūdino kariūnai *Lina Kievišaitė* ir *Vaidas Jasonas*.

Pasak padavimo, Šv. Petro ir Povilo bažnyčia pastatyta pagonių deivės Mildos šventyklos vietoje. Nuo Lietuvos krikšto laikų čia stovėjo medinė bažnyčia, sunaikinta per 1655–1661 m. karą su Maskva. Dabartinę bažnyčią pastatė etmonas Mykolas Kazimieras Pacas Vilniaus išvadavimo nuo rusų proga. Statybos darbai pradėti 1668, užbaigti 1676 m.

1671–1704 m. buvo gražinamas bažnyčios vidus – puošniausia ir meniniu atžvilgiu vertingiausia šios bažnyčios dalis. Puošdami bažnyčią daugiausia pasidarbavo Italijos meistrai.

Eidami pagal laikrodžio rodyklę nuo bažnyčios durų apžiūrime krikštyklą, Šv. Karalienių koplyčią, Šv. Augustino koplyčią, transepto vakarinę dalį su Maloningosios Dievo Motinos altoriumi, presbiteriją, transepto rytinę dalį su Penkių Kristaus Žaizdų altoriumi, Šv. Uršulės koplyčią, Šv. Karžygių koplyčią ir dar vieną koplytėlę po rytiniu bokštu. Prienavyje ties įėjimu pavaizduotas šv. Kristupas (Vilniaus herbas) ir giltinė, pamynusi pasaulio galybės simbolius. Priešais ją įspūdinga dinamiška prisikėlusio Kristaus skulptūra presbiterijoje. Altoriaus centre Pranciškaus Smuglevičiaus paveikslas „Šv. Petro ir Povilo atsisveikinimas“, nutapytas 1804 m. Centrinės navos skliautą puošia 17 a. II pusės freskos, vaizduojančios šv. Petro gyvenimo epizodus. Šv. Uršulės ir Karžygių koplyčių siužetai atspindi bažnyčios fundatoriaus LDK etmono M. K. Paco dorovines vertybes: meilę ir ištikimybę savajai Tėvynei ir kario pareigai, dvasinį tyrumą ir taurumą.

Uždarius Vilniaus arkikatedrą baziliką, Šv. Petro ir Povilo bažnyčios presbiterijoje 1953–1989 m. buvo šv. Kazimiero karstas, kuris 1989 m. grąžintas į arkikatedros bazilikos Šv. Kazimiero koplyčią.

Aikštė priešais bažnyčią pavadinta Jono Pauliaus II vardu popiežiaus vizi-

Kariūnai su Vilniaus arkivyskupijos jaunimo centro vadove Dalia Macevičiūte ir jos kolege Asta Šermukšnytė

tui į Vilnių atminti.

Iš lauko Šv. Petro ir Povilo bažnyčios pastatas santūrus, net rūstokas. Ant dviaukščio fasado su kolonomis ir balkonu lotyniški užrašai puikiai atitinka baroko epochos dvasią. M. K. Pacas prašė jį palaidoti po bažnyčios slenkščiu ir antkapyje įrašyti: „Hic iacet peccator“ („Čia guli nusidėjėlis“). Jo antkapį 17 a. pabaigoje perskėlė žaibas, todėl lenta su užrašu buvo pritvirtinta prie sienos įėjimo į bažnyčią dešinėje pusėje. Kitas užrašas virš balkono yra toks: „Regina Pacis funda nos in pace“ („Taikos Karaliene, stiprink mus taikoje“). Virš įėjimo į bažnyčią yra Pacų herbas.

Quo vadis, ateities žmogau?

Baigiantis išvykai apsilankėme pačioje sostinės širdyje įsikūrusiame Vilniaus arkivyskupijos jaunimo centre (VAJC). Čia mūsų jau laukė centro vadovė Dalia Macevičiūtė ir jos kolegė Asta Šermukšnytė. Prie arbatos ir kavos užsimezgė šiltas, bičiuliškas pokalbis. Vadovė pristatė centro veiklos tikslus ir uždavinius, aptarė jau įvykusius ir būsimus renginius. Kalbėdama apie Jaunimo centro misiją, D. Macevičiūtė pabrėžė, kad centras siekia, jog Baž-

nyčia taptų erdve, kurioje jaunas žmogus galėtų atsiskleisti, augti ir tobulėti sekdamas Jėzaus Kristaus žodžiais: „Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas. Kas seka manimi, neklaidžios tamsybėse, bet turės gyvenimo šviesą“ (Jn., 14,6 ir 8,12). Svarbiausi VAJC uždaviniai – rengti jaunimo lyderius darbui su katalikiškuoju jaunimu, parapijų, jaunimo organizacijų vadovus, padėti jaunam žmogui tapti laimingam, rengti įvairius renginius jaunimui. Bažnyčia siūlo vadovautis Kristaus mokymu ir moko jauną žmogų pagal jį gyventi.

Pokalbio metu buvo prisimintas vienas paskutinių VAJC renginių – piligriminis pėsčiųjų žygis iš Vilniaus į Trakus „Quo vadis?“ („Kur eini?“). Šį žygį surengęs jaunimas norėjo pagerbti Trakų Dievo Motiną, nuo seno tituluojamą Lietuvos Globėja, gimimo šventės proga ir naujai išgyventi savąjį tikėjimą. Kiekvienas krikščionis yra tarsi piligrimas, keliaujantis į amžinuosius Tėvo namus. Piligrimystė – tai krikščioniškasis gyvenimo kelias, puiki proga susimąstyti, kur eini, suvokti savo gyvenimo prasmę. Šiame žygyje dalyvavo ir keletas Karo akademijos auklėtinių, tarp jų *Gytis Metlovas* ir *Tomas Malūkas*, kurie susitikimo metu pasidalijo savo įspūdziais. Kariūnė *Simona Lukoševičiūtė*, dalyvavusi pėsčiųjų piligriminiame žygyje iš Kryžių kalno į Šiluvą, kalbėjo, kad piligrimystė skatina skleisti tarnystės Dievui ir artimui dvasią, suartina žmones, padeda susipažinti ir susidraugauti.

VAJC vadovė pakvietė kariūnus rengtis dalyvauti IV Lietuvos jaunimo dienose, kurios vyks 2007 m. birželio 30 – liepos 1 dienomis Klaipėdoje. Į šią šventę nuoširdžiai kviečiamas Lietuvos jaunimas, jau patyręs bendrystės su Jėzumi džiaugsmą ar dar tik ieškantis tiesos ir gyvenimo prasmės.

Atostogų akimirksnis

Kar. Martynas VILIMAS

Šio įvykio laukiau labai ilgai. Galbūt nuo žiemos, o gal ir dar anksčiau... Tai – mano pirmosios atostogos Akademijoje. Taip kaip ketvirtakursiai skaičiuodavo likusias dienas iki išsvajotųjų žvaigždučių, taip aš kasdien mintyse nubraukdavau vieną skaičių, priartinantį prie „laisvės“.

Ir jos prasidėjo! Pirma, antra, trečia... dvidešimta. Dienos bėga, o atrodo, nieko ypatingo nenuveikiau – pabuvau prie jūros, net nespėjau įdegti, pasimačiau su draugais, tačiau ne su visais, nudirbau kelis svarbius darbus, bet vis tiek liko daugybė. O laiko mažėja. Visi sako, kad Akademijoje jis bėga labai greitai. Galiu patikinti – atostogų laikas bėga daug greičiau. Štai atėjo ir paskutinė

diena, peržvelgiau, ką nuveikiau. Atrodo, tiek daug liko nepadaryta. Tačiau tai – netiesa. Nuveikiau labai daug: pasiinksminau, pailsėjau, išsimiegojau... Tad išnaudojau laiką tinkamai. Kad ir kiek daug, žmogau, padarytum, visuomet atrodys, kad galėjai daugiau, kad kažko nenuveikei, bet, matyt, taip gyvenime ir turi būti. Niekada negalima sakyti: „Viskas! Nuveikiau viską, ką galėjau“. Tada belieka tik „garbingai“ iškristi per langą.

Dabar jau kuriu ateinančių atostogų planus. Mintyse atverčiau naują kalendoriaus lapelį, kuriame parašyta, kiek dienų liko iki Kalėdų atostogų ir kiek reikės vasaros laukti, nes turiu dar daug ką nuveikti ir, kaip visada, begalė liks nenuveikta.

Mano vasara

Kar. Tomas SASNAUSKAS

Pagaliau ilgai lauktos išsvajotosios ir pirmą kartą gyvenime tokios trumpos atostogos! Ką veikti? Kur bėgti? Kaip visur suspėti? Tai klausimai, kurie man nedavė ramybės. Ir vis dėlto reikėjo apsispėsti... Aišku, pirmiausia draugė, po to tėvai, draugai...

Pirmasis „laisvės“ vakaras, praleistas su mergina, dar ilgai išliks atmintyje: vaikščiojome Vilniaus gatvėmis, žiūrėjome į gęstančius namų langus, žvaigždes... Širdyje džiaugiausi – kaip gera, kai šalia mylimas žmogus...

Vakarai su tėvais, mamos cepelinai, tėčio dėmesys mane gražino į „civilioškų“ gyvenimą. O planai buvo dideli... Laukė Radvilų žygis... Pirmą kartą nutariau save išbandyti... Du šimtai kilometrų per keturias dienas? ! Ar sugebėsiu? Ar pajėgsiu? Ir vėl klausimai bei nerimas.

Pagaliau atėjo diena, kurios taip ilgai laukiau. Galvojau, kad tai bus ištvėrmės, ryžto ir kantrybės išbandymas. Dabar, kai jau viskas praeityje, atrodo, kad nieko sunkaus ir nebuvo... Bet buvo tikrai puikus renginys! Jį galima būtų pavadinti darbo ir poilsio stovykla, jei neminėtume apie penkiasdešimties kie-

kvieną dieną nueitų kilometrų. Tačiau prisiminimai apie puikiai organizuotą laisvalaikį, įspūdingi vakarai ir sutikti įdomūs žmonės užgožia visą vargą, patirtą Radvilų žygio metu. Be to, dabar galiu pasigirti – turiu pirmą tikrą medalį! Ir manau, kad tai tik pradžia...

O atostogų lieka vis mažiau ir mažiau... Išvyka į senelio sodybą. Aplinkui miškai ir ežerai, ramybė, kurią drumsčia tik paukštelių čiulbėjimas ir genijų stuksenimas. Seniai taip nebuvo... Žvejyba, medžioklė be trofėjų, plaukiojimas kajakais Šventaja ir Antalieptės mariomis – tai dar kelios puikiai praleistų atostogų akimirkos, padėjusios atsigauti po sunkių mokslo metų. Ir, be abejo, įspūdingi vakarai sodyboje su senais, gerais draugais, taip pasiilgti vakarai su trunkia muzika ir pirtele.

Tai buvo pirmoji taip nekantriai laukta vasara. Jos ilgai neužmiršiu tiek dėl žygio, tiek dėl gerai praleisto laiko su draugais ir šeima. Dabar pats metas susikaupti – laukia nauji, sunkūs išbandymai...

Viskas kitaip...

Kar. Indrė VAITIČKŪNAITĖ

Kas per vasara?! Vos vienas mėnuo... Toks trumpas rugpjūtis! Matyt, visą gyvenimą liks nostalgija tiems laikams, kai rugpjūčio pradžia reiškė, kad atostogos baigiasi.

Šiais metais viskas kitaip. Man patinka pokyčiai, ypač kai jie palieka širdy gerus prisiminimus, todėl negaliu skųstis šiomis, kad ir trumpomis, atostogomis...

Sukasi, sukasi, sukasi... Jau pusantro mėnesio, kai prasidėjo vasara, o aš dar nebuvau nuvažiavusi į savo kaimą. Ten tikriausiai jau prinoko trešnės, prisirpo didieji agrastai – galvojau.

Dunda, darda, krato... Taip, pagaliau keliaujame iš Pabradės atgal į Vilnių. Gerai, kad baigėsi pratybos, baisiai buvo karšta, o ir abi uniformos tikrai nekvepia. Visi aplinkui mane miega, tik man nesinori. Kaip galima užmigti, kai tave krato ir galvoje sukasi begalė minčių?! Jaučiu, kaip kvepia vidurvasaris, o dar laukia sesija, ekskursija... Regis, taip atostogų ir nesulauksiu... O kaip geltonai jau vilnija javai! O aš nemačiau, kaip jie auga... Anksčiau visuomet pastebėdavau gamtos spalvų kaitą, visuomet, o dabar pačiai staigmena – matau jau kabančius didelius obuolius. Dabar tikrai viskas kitaip...

Jūra! O, kaip aš tavęs ilgai nemačiau. Jau seniai sapnuose norėjau basa pasivaikščioti pakrante, bet tik sapnuose. Taip jau išėjo... O šią akimirką visai teigiamai įvertinau ir ekskursiją. Gal nėra čia taip ir blogai, juk daug pamatėme, o ir po Klaipėdą vaikščiojau vos antrą kartą gyvenime. Uostas užburia, uostas laukia laivų sugrįžtant, laukia ir žmonių sugrįžtant. Jaučiu, kad laukė ir manęs. Anikės aikštėje į fontaną įmečiau monetą... Pasižadėjau čia sugrįžti su geriausiais savo draugais dar šiais metais. Po poros dienų jau riedėjom į Vilnių. Kam į akis pasižiūrėdavau, mačiau kibirkštėles beprotiškų idėjų. Pati turėjau daug ką suplanavusi ir nuoširdžiai tikėjau, kad viską spėsiu nuveikti. Vos mėnuo... Dabar tikrai viskas kitaip...

Stokit! Sustokit!.. Na, kaip jau ne kartą, gal 20 minučių laukiu, kol kas nors sustos... Veltui. Matyt, atbaidančiai atrodo didelė kuprinė ant nuga-

ros. Paprastai vos atsistoji „tranzuoti“, nepraeina nė 10 minučių, o tu jau sėdi šiltai įsitaisiusi nepažįstamoje mašinoje ir stebi aplinką. Taip, reikia grįžti namo. Tuoj tėvai parsiras iš kelionės, reikia spėti pietus paruošti, juk vakar buvo brolio gimtadienis. Jau beveik atsigavau po audringos kelionės į „Roko naktis“, trijų parų prie jūros ir nuolatinio vargo su golfo duslintuvu... Buvo gera, bet vasara tęsiasi toliau. Vakar paskambino Taira, ir vėl vykstam į festivalį. Aš ją dievinu! Dar niekada taip nesitrunkiau – su draugais, be tėvų. Dabar tikrai viskas kitaip...

O, brolyti... ar gali viena naktis lietuvi lyjant taip įkvėpti, tiek suteikti jėgų viskam, ko nedrįsau kada nors pati pradėti? Visko būna, būna ir tokių naktų. Myliu muziką, myliu gražias rankas, kurios tarsi šoka su gitara, skleisdamos sieloje gimusių melodijų, norėčiau taip mylėti ir savo rankas, kad jos irgi taip mokėtų šokdinti stygas. Žinojau, kad man to reikia, tik kad šitaip – nepagalvojau, užtat dabar puiki dirva kūrybai. O, tai mane „užveda“! Tokiomis akimirkomis pasijuntu geriau, juk visą laiką tenka kažko ieškoti, o atradusi trumpam nurimstu. Vos viena naktis, o tiek planų. Įdomu, kaip seksis sudėlioti visus taškus, kai teks grįžti į Akademiją? Matyt, dar niekada taip nesijaučiau, matyt, niekada nesėdėjau mūzai ant delno. Dabar tikrai viskas kitaip...

Svarstau... Matyt, visada taip būna – kai tik kas gražaus prasideda, tuoj turi ir baigtis. Kažkoks nepaaiškinamas nuotaikos stygius kamavo tą priešpaskutinį atostogų vakarą pačiame aukščiausiame Vilniaus centro taške. Žmonių nedaug, galima kvailioti. Tikriausiai išdainavom vos mažą dalelę to, ką mokėjom. Balso dabar nebeturiu. Visą savaitę gyvenau, dirbau, gerai leidau laiką stovykloje. Na, ar reikėjo priešpaskutinę naktį tiek šūkau miške... Bet įtampos imitacija pasiteisino. Svarbiausia – vaikams patiko. Gražus vakarinis dangus, gražus miestas. Bent kelis kartus per metus čia užlipu – kažkas traukia. Ir net žinau kas... Ilgas kelias namo, ypač pėsčiomis, atsiminsiu ilgai... Bet atostogos dar nesibaigė, o širdelėje jau viskas kitaip...

Šiuolaikinės kariuomenės dorovinės vertybės

Doc. dr. Audronė PETRAUSKAITĖ

Žmogus, visuomenė, vertybės

Vertybės kaip poreikių, interesų, norų ir troškimų objektai yra nepaprastai reikšmingos tiek kiekvieno žmogaus, tiek visos visuomenės gyvenime. Nors jos nėra konkretūs daiktai, tačiau kaip civilizacijos išraiška egzistuoja ir egzistavo visose epochose, žmonijos kultūrose, kiekvieno individo sąmonėje. Vertybės ir vertybinės orientacijos atspindi ir asmenines žmogaus nuostatas, ir visuomenės vertybių sistemą. Vertybes galėtume laikyti idėjomis, darančiomis įtaką žmonių gyvenimui, skatinančiomis ir kreipiančiomis jų veiklą, padedančiomis skirti gerus ir blogus dalykus. Tačiau svarbiausia, kaip teigia Bronislovas Kuzmickas, „vertybės išreiškia ne tai, kas faktiškai yra, buvo ar galėtų būti, bet tai, kas turėtų, privalėtų būti, net jeigu tas privalėjimas negali būti visiškai įgyvendintas“ (Kuzmickas B., *Laimė, asmenybė, vertybės*, Vilnius, 2001, p. 60). Todėl vertybės kaip žmonijos idealai itin prasmingos ir svarbios tiek asmenybei, tiek visuomenei. Būtent dėl to jos nuolatos yra ir mokslininkų, ir visų piliečių dėmesio centre.

Be abejo, vertybės negali būti atsietos nuo dorovės dėl to, kad būtent ji yra tiek individų, tiek visuomenės gyvenimo reguliatorius bei veiklos orientyras. Dorovė yra viena iš pagrindinių žmogaus laimingo gyvenimo sąlygų. Todėl tokios vertybės kaip sąžiningumas, geranoriškumas, kilnumas ir pan. yra kartu ir viena iš asmenybės dorovinio brandumo sąlygų, ir jo laimingo gyvenimo priedaidų. Kita vertus, dorovinės vertybės – tai vienas iš svarbiausių bet kurios profesinės veiklos vertinimo kriterijų, kadangi jos parodo ne tik individo požiūrį į savo profesinę veiklą, bet ir visuomenės reikalavimus, keliamus tos srities profesionalui. Kario profesija šiuo požiūriu ne išimtis.

Dorovinės kario vertybės

Kario dorovinės vertybės tradiciškai

vertinamos kaip jo pasirengimas vykdyti savo profesines pareigas. Kai kurie mokslininkai, nagrinėdami karių profesinės etikos problemas, skiria vertybių ir pareigos etiką. Šiuo atveju vertybių etika turi formuoti kiekvieno kario vertybių sistemą, pagrįstą bendromis kariuomenės vertybėmis, orientuodama jį į moralės požiūriu teisingą elgesį, o pareigos etikos tikslas – išmokyti teisingai veikti praktinėse situacijose (Gabriel R. A., *To Serve with Honour*, New York, 1987, p. 151). Šiuolaikinės kariuomenės profesinės vertybės formuojasi veikiančios daugelio veiksmų, t. y. tiek senųjų tradicinių, tiek naujų, nulemtų postmodernios visuomenės ir kariuomenės raidos realijų, vertybių.

Teisingumas, pareigingumas, garbė, patriotizmas, lojalumas, sąžiningumas, pasiaukojimas ir drąsa – tai vertybės, tradiciškai svarbios ir reikšmingos tiek visai kariuomenei, tiek asmeniškai kiekvienam kariui. Todėl nagrinėjant šiuolaikinės kariuomenės vertybinę orientaciją nesvarbu, ar šios vertybės išlieka aktualios mūsų dienomis, tačiau būtina išnagrinėti tuos visuomenės dorovinių vertybių sistemos pokyčius, kurie lemia šiuolaikinės kariuomenės vertybių prioritetus.

Postmoderni kariuomenė

Šiuolaikinė visuomenė vadinama postmodernia, tačiau pati postmodernizmo samprata yra kur kas sudėtingesnė ir įvairiapusiškesnė už epochos apibūdinimą. Postmodernizmas gali būti apibūdinamas kaip „mąstymo būdas ir gebėjimai“, o gyvenimas postmoderniame amžiuje – kaip veikla pasaulyje, kuriam būdingas „pluralizmas, fragmentiškumas, heterogeniškumas ir dekonstruktyvumas“ (Micewski E. R., *Leadership Responsibility in Postmodern Armed Forces*, Vienna, 2005, p. 5). Taigi postmoderniajam pasauliui būdinga įvairovė. Čia yra pasirinkimo laisvė. Jis nesiuo besąlygiškų vertybių ir nustatytų veiklos normų. Asmenybė pati turi tai atrasti ir suvokti, suformuoti savo vertybių sistemą, sugebėti rasti indivi-

dualų moralinės problemos sprendimą racionaliai vertindama kiekvieną sudėtingą situaciją. „Dėl vertybių jau nebekovojama („neinama į barikadas“), o tariamasi (racionaliai argumentuojant įvairias pozicijas ir ieškant optimalaus sprendimo) (Vasiljevičienė N., *Verslo etika ir elgesio kodeksai: filosofinės ištakos, metodologiniai pagrindai ir šiuolaikinės praktikos bruožai*, Kaunas, 2000, p. 16). Visuomenės gyvenimo permainos lemia ir kariuomenėje bei jos vertybių sistemoje vykstančius pokyčius.

Norint suvokti postmodernios epochos kariuomenės vertybių prioritetus, reikia atsižvelgti į socialinius juos lemiančius veiksnius. Daugelis mokslininkų, tirdami įvairius kariuomenės raidos aspektus, remiasi amerikiečio sociologo C. C. Moscoso nurodytais požymiais, skiriančiais šiuolaikinės kariuomenės raidos etapus. Tai šiuo metu aktualūs tyrimo objektai: kariuomenės struktūra, pagrindinės misijos apibrėžimas, profesionalios kariuomenės dominavimas, visuomenės požiūris į kariuomenę, kariuomenės viešieji ryšiai, karinių struktūrų civiliniai darbuotojai, moterų vaidmuo kariuomenėje, kariuomenės ir kario šeimos santykiai, homoseksualūs asmenys kariuomenėje, asmenys, atsisakantys tarnauti kariuomenėje dėl religinių ar moralinių įsitikinimų. Šias Vakarų valstybių ginkluotųjų pajėgų veiklos ir struktūros pokyčių tendencijas lemia postmodernios visuomenės realijos. Todėl būtina šios tendencijos ir apibūdina tam tikrą šalies kariuomenės raidos etapą ir tuo pat metu padeda suvokti jos vertybių sistemą.

Pasak sociologų, filosofų, pedagogų, pavyzdžiui, C. C. Moscoso, E. R. Micewskio, J. Toiskalio ir kitų, postmodernioje kariuomenėje, palyginti su ankstesniais šiuolaikinės kariuomenės raidos etapais (modernia bei vėlyvąja modernia kariuomene), pastebimi šie pokyčiai:

- didesnis skaičius laisvai samdomų karių (modernioje kariuomenėje didesnės buvo šauktinių pajėgos, vadovaujamos profesionalių karininkų);

- karinių formuočių naudojimas įvairiems tikslams (moderni kariuomenė orientavosi tik į karą, kaip pagrindinę savo misiją);

- kuriamas humaniškesnio kario įvaizdis nepabrėžiant lyties ir socialinių skirtumų (modernioje kariuomenėje ypač buvo akcentuojamas vyriškasis pradai, tai pasakytina tiek apie kario išvaizdą, tiek apie pasaulėžiūrą);

- glaudi sąveika ir bendradarbiavimas su civiline visuomene (modernio-

je kariuomenėje, labiau nei civilinėse institucijose, buvo pabrėžiamas jos organizacinis ir struktūrinis bei kultūrinis išskirtinumas);

- sėkminga moterų integracija į ginkluotąsias pajėgas (modernioje kariuomenėje buvo tik atskiri kariniai moterų padaliniai arba jos visiškai nebuvo priimamos į karo tarnybą);

- homoseksualių asmenų priėmimas į karo tarnybą (modernioje kariuomenėje šie asmenys kariuomenėje buvo baudžiami už savo seksualinę orientaciją, o vėlyvojoje modernioje kariuomenėje – tik ignoruojami);

- kario šeimos atskyrimas nuo kariuomenės gyvenimo (modernioje kariuomenėje šeima buvo integruota);

- karys turi būti geras vadybininkas, technikas, mokinys ir pilietis (ne tik lyderis);

- profesinė veikla grindžiama tarptautine patirtimi.

Postmodernios visuomenės vertybės

Šios naujos kariuomenės raidos tendencijos glaudžiai susijusios su kario vertybių sistemos pokyčiais, kadangi jos reikalauja naujo požiūrio į profesinę veiklą ir kitų netradicinių, kariuomenei nebūdingų, asmeninių savybių, o svarbiausia – naujos kario vertybinės orientacijos.

Karinės misijos, kartu ir pasikeitę kariuomenės tikslai ir užduotys, kelia gerokai didesnius reikalavimus kario asmenybei ir profesinei kompetencijai. Tarnaujant postmodernioje kariuomenėje reikia ne tik profesinių žinių ir gero fizinio pasirengimo. Šiuolaikinis karys turi kritiškai mąstyti, mokėti kūrybiškai panaudoti turimas žinias, greitai reaguoti į nestandartines situacijas, turėti drąsos priimti savarankiškus sprendimus ir jausti asmeninę atsakomybę už žmonių gyvybes (pačia plačiausia šios sąvokos prasme – kaip atsakomybę už žmonių). Visi šie kario gebėjimai gali būti ugdomi remiantis jo pasaulėžiūra ir vertybine orientacija. Todėl akivaizdu, kad ugdant naujo tipo karį prioritetinėmis vertybėmis tampa pripažinti bendrieji žmonių doroviniai principai – pagarba žmogui, tolerancija, pasiaukojimas ir

teisingumas. Tai nereiškia, kad vertybės, kurios buvo tradiciškai priskiriamos (kaip būtiniausias) geram kariui – lojalumas, pareigingumas, sąžiningumas, teisingumas ir drąsa, – postmoderniai kariuomenei neberekalingos. Jos ir ateityje bus vertinamos – tiek kario, tiek apskritai doro žmogaus, tačiau nebegalės toliau likti prioritetinės, kadangi nebeatitinka naujo kariuomenės veiklos turinio. Lojalumas ir pareigingumas neturėtų vyrauti kario profesinių vertybių sistemoje ir trukdyti jam suvokti savo individualios profesinės atsakomybės mastą, slopinti jo savarankiškumą ir iniciatyvą.

Stereotipų laužymas

Keisti kariuomenės požiūrį į profesines kario vertybes verčia ir kiti kariuomenėje vykstantys pokyčiai. Dėl pakitusio postmodernios Vakarų visuomenės požiūrio kariuomenėje tarnauja vis daugiau moterų bei homoseksualių asmenų, todėl reikia didesnės lytinės tolerancijos bei supratingumo. Kario tarnyba ir kario profesija kelis tūkstančius metų buvo išimtinai vyriška. Ilgaamžės tradicijos ir įsišaknijusius mąstymo stereotipus labai sunku pakeisti per dešimt ar dvidešimt metų. Tolerancijos stoka vis dar stipriai jaučiama kariuomenėje: j moters ar homoseksualių pažiūrų asmens tarnybą žiūrima daugiau kaip j visuomenės kariuomenei primestą valią, o ne kaip j natūralų reiškinį ar būtinybę. Dėl šių priežasčių tolerancijos, pagarbos, geranoriškumo ir supratingumo, kaip šiuolaikinės kariuomenės vertybių, ugdymas turėtų tapti vienu iš pagrindinių prioritetų rengiant karius.

Moderni kariuomenė vadovavosi tautinės valstybės koncepcija ir vieningos tautos idėja. Dėl globalinių internacionalizacijos ir integracijos procesų

tradiciškai suvokiama nacionalinės nepriklausomybės samprata gerokai pakito. Todėl postmoderni kariuomenė, toliau tęsdama tautinio patriotizmo idėją, ją transformuoja į tarptautinio bendradarbiavimo ir pasaulinio saugumo idėją. Pavyzdžiui, ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatyme teigiama, kad Lietuvos nacionalinio saugumo sistema plėtojama kaip Europos bendros saugumo ir transatlantinės gynybos sistemos dalis. Kita vertus, pastarąjį dešimtmetį labai pasikeitė karinių operacijų pobūdis: dėl kovos su terorizmu, religinių ir regioninių konfliktų dažnai ginkluotųjų pajėgų veiksmai vyksta įvairių kultūrų erdvėje, kur išpažįstamos skirtingos religijos, puoselėjamos savos tautinės tradicijos. Įgyvendinant postmodernios kariuomenės strateginius tikslus ir uždavinius, pakitus jos misijai, būtina plačiau suprasti demokratiją ir pluralizmą, ugdyti įsisąmonintos religinės ir tautinės tolerancijos bei solidarumo jausmą.

Taigi esminiai kariuomenės pokyčiai, nulemti objektyvių visuomenės raidos procesų, diktuoja naujus kario vertybių prioritetus. Kariuomenė nebegali likti socialiai uždara organizacija, o karys – pretenduoti į profesinį išskirtinumą. Tiek visa kariuomenė, tiek kiekvienas karys atskirai tampa integraliais pilietinės visuomenės, jungiamos bendros vertybių sistemos, nariais. Todėl kario vertybių prioritetais profesinėje veikloje turėtų tapti bendros demokratinės visuomenės vertybės – „pluralizmas, nediskriminavimas, tolerancija, teisingumas, solidarumas, moterų ir vyrų lygybė“ (*Sutartis dėl Konstitucijos Europai*, Liuksemburgas, 2005, p. 17). Remiantis šiomis dorovinėmis vertybėmis turėtų būti formuojama humanistinė postmodernios kariuomenės kario pasaulėžiūra.

Kaip pagerinti anglų kalbos mokymą

Užsienio kalbų instituto Užsienio kalbų katedros vedėja Genovaitė LAUGALIENĖ

2006 m. spalio 20 d. įvyko Lietuvos karo akademijos Užsienio kalbų instituto Užsienio kalbų katedros organizuota konferencija „Veiksniai, darantys įtaką visų rūšių kalbinės veiklos mokymo veiksmingumui“.

Kasmetės konferencijos yra svarbi katedros mokslo tiriamojo darbo dalis. Jose aptariamos aktualios anglų kalbos mokymo problemos ir perspektyvos, dalijamasi patirtimi, numatomos gairės, kaip didinti mokymo ir mokymosi proceso veiksmingumą.

Konferencijoje dalyvavo Karo akademijos viršininko pavaduotojas mokslui ir studijoms doc. dr. Pranas Jankauskas, Krašto apsaugos ministerijos Personalo ir socialinės saugos departamento Mokymo ir studijų skyriaus vedėja mjr. Rasa Sadlauskienė, Lietuvos kariuomenės mokymo ir doktrinų valdybos Individualiojo rengimo skyriaus Anglų kalbos mokymo poskyrio vedėja Aušra Narbutienė, Valstybinių institucijų kalbų centro projektų direktorė Lilija Vilkcienė, Užsienio kalbų instituto Užsienio kalbų katedros ir Anglų kalbos mokymo centro skyrių vadovai ir dėstytojai.

Renginio dalyvius pasveikino Karo akademijos viršininkas plk. Arūnas Balčiūnas. Jis kalbėjo apie anglų kalbos mokymo ginkluotosiose pajėgose svarbą ir didžiulę atsakomybę, kuri gula ir ant mūsų, dėstytojų, pečių, apie tai, kad kariams nepakanka minimalių kalbos žinių – reikalingas aukštesnis lygis, reikalinga operatyvinė kalba. Net ir talentingiausias karininkas negalėtų išreikšti savo minčių, aptarti planų, dirbti NATO struktūrų štabuose, dalyvauti tarptautinėse operacijose gerai nemokėdamas anglų kalbos. Akademijos viršininkas pasidžiaugė mūsų noru tobulinti kalbos mokymo metodus, palinkėjo sėkmės ir kūrybiškumo.

Konferencijoje buvo perskaityti ir aptarti 7 pranešimai.

Pranešėjos dr. doc. Dileta Jatautaitė ir lektorė Jolita Norkienė kalbėjo apie įvairius mokymo stilius ir metodus. Perpratus mokymo stilius (nesvarbu, ar

jie pagrįsti regėjimu, klausia, judesiu ar lytėjimu), gebant lanksčiai visus juos taikyti mokant užsienio kalbos keturių tipų studijuojančiuosius (pavyzdžiui, analitikus) tiek mokymo, tiek mokymosi procesas tampa veiksmingesnis.

Lektorė Jelena Kaziukonienė aptarė kalbėjimo klaidų taisymo būdus ir metodiką. Visiems suprantama, kad dažnai taisant klaidas susilpnėja studijuojančiųjų motyvacija, pasitikėjimas, trikdomas mokymo procesas. Todėl didelė auditorijos susidomėjimą sukėlė lektorės

aptarti veiksniai, kurie taisant kalbėjimo klaidas daro teigiamą įtaką.

Klaipėdos anglų kalbos mokymo skyriaus dėstytoja Regina Motuzienė pabrėžė komunikacinio komponento svarbą mokant anglų kalbos. Glaudus kalbinis bendravimas, keitimasis įgyta patirtimi, mintimis ir išgyvenimais, susiejant visa tai su nauja mokomąja medžiaga, daro mokymosi procesą artimesnį, savą, ir kartu veiksmingesnį.

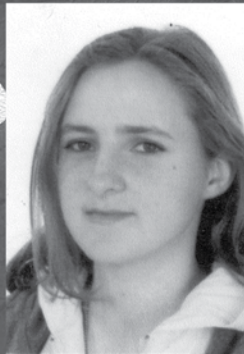
Užsienio kalbų instituto Užsienio kalbų katedros vedėja Genovaitė Laugalienė aptarė žodyno mokymo būdus žodžio, sakinio, pastraipos lygmeniu ir pateikė daug galimų praktinių užduočių, skatinančių greičiau ir lengviau įsiminti ir vartoti naujus žodžius.

Lietuvos kariuomenės mokymo ir doktrinų valdybos Anglų kalbos mokymo poskyrio vedėja Aušra Narbutienė savo pranešime nurodė testavimo ir mokymo sąsajas, supažindino su pokyčiais testavimo srityje, pabrėžė, kad Mokymo ir doktrinų valdybos atliekamas testavimas skirtas ne tam, kad būtų tikrinama, kaip įsisavinta tam tikra vadovėlio medžiagos dalis, o kaip gebama turimas žinias taikyti įvairiose naujose situacijose.

Valstybinių institucijų kalbų centro atstovė Lilija Vilkcienė pristatė „Linguapeace Europe“ projektą, kurio tikslas – parengti konkrečią mokomąją medžiagą, skirtą taikoms palaikymo kariams, ir (kartu su kitomis šalimis) 12 kalbų šios srities žodynėlį. Ypač malonu, kad projekte dalyvavo ir Akademijos dėstytojai. Parengta medžiaga yra naujas, įdomus, visiems prieinamas metodinis žinių šaltinis.

Konferencija pateikė naujų idėjų dėl lankstesnio mokomosios medžiagos pateikimo, mokymo proceso tobulinimo, geresnio besimokančiųjų reikmių tenkinimo, suteikė progą dėstytojams sueti draugėn ir aptarti rūpimas problemas bei ateities planus. Dalyviai neabejojo renginio naudingumu, buvo aktyvūs ir pasiryžę mokymo procese taikyti naujas ar vėl prisimintas idėjas.

Kar. Julija KRAUKLIS

Aš noriu

Aš noriu pastatyti Tau miestą,
Šį miestą iš baltų debesų.
Aš noriu dovanoti Tau dangų,
Jame galėsime būti kartu.

Aš noriu Tau parodyti saulę,
Lai ji Tavas nušviečia akis.
Aš noriu dovanoti svajonę,
Su ja lai negęsta viltis

Aš noriu su Tavim eit prieš vėją
Ir justį šilumą Tavo delnų.
Aš noriu pastatyti Tau miestą,
Šį miestą iš baltų debesų...

Kai ateis atsisveikinti metas,
Kur mes būsim? Kur aš ir kur Tu?
Abejonę akyse paslėpę,
Negalėdami būti kartu...

Bet, kol jis neatėjo, sukluski
Ir beginklę man ranką paduok,
Apkabink stipriau nei kadaise
Ir nuo skausmo mane išvaduook...

Išvaduook – lai širdies jis neliečia,
Lai netemdo svajų ir vilties,
Ir, kai atsisveikint bus metas,
Tu vis tiek man ranką ištiesk.

Keista

Kaip keista žiūrėt į Tave paslapčia
Ir šypsena vogti, lyg deimantą brangų.
Kaip keista bijoti pažvelgt į akis,
Svajot apkabint ir paspaus Tavo delną.

Kaip keista ir vėl vaidint išdidžiai,
Kad Tu man mažiausiai pasauly rūpi,
Ir spausti jausmus giliai širdyje,
Kad jie iš gelmių negalėtų išstrūkti.

Kas kaltas, sakyk, kad nedrįstu ištart
Žodžių, kurie gali pakeisti pasaulį?
Turbūt aš pati, nes keista suprast,
Jog jausmas širdy vadinasi meilė.

Kaip keista – pastatėme sieną
Tarp mūsų mes savo delnais.
Norėsiu Tave aš pasiekti –
Ši siena man to nebeleis.

Ši siena stipresnė už plytas,
Sugriauti aš jos negaliu...
Iš kančių jinau padaryta
Ir iš sužlugdytų svajų.

Ir keista ne tai, kad ji stovi,
Kad skiria ir vienija mus,
O tai, kad mes ją pastatėm
Žudydami savo jausmus...

Norėjom mes to ar netyčia,
Tai tapo nebesvarbu –
Dabar ji yra, ji stovi,
Statyta mūsų pačių...

Koks bus pasaulis, kurio neišvysiu?
Toks, kaip anksčiau – su gėlėmis ir žvaigždėmis.
Kaip ir anksčiau, švies pavasario saulė,
Kaip ir anksčiau, rytą paukščiai čiulbės.

Kas pasikeis, kai akių neatmerksiu?
Gal kam pasaulis kitoks prasidės?
Ne, kaip ir vakar, užges rytą žvaigždės,
Manęs jau nebus, o visa kita nesikeis...

Ar kalta aš, kad pavasaris praėjo,
Kad ne gėlės, o sniegai Tavuos plaukuos?
Ar kalta, kad mano ašaros ledėja
Ne nuo skausmo, o nuo širdgėlos gilios?

Ar kalta aš, kad jau saulės nesimato,
Kad nešildo ji sustingusios širdies?
Ar kalta, kad žvaigždės jau nešviečia
Ir neteikia, kaip anksčiau, naktim vilties?

Nekalta... Taip pat kaip Tu nekaltas...
Laikas bėga ir išnyksta šiluma.
Nekalta... Bet ko gi širdį maudžia,
Kai ją vėl pripildo tuštuma?

■ PASKIRTA

■ PERKELTA

2006-08-01 mjr. Algirdas Mackonis iš KA Kapitonų kursų vyriausiojo instruktoriaus pareigų perkeltas į Lietuvos kariuomenės lauko pajėgų vadovybės Lauko pajėgų štabo viršininko pavaduotojo žvalgybai (G2) pareigas.

2006-08-29 plk. Arūnas Dudavičius iš KA viršininko pavaduotojo kariniam rengimui pareigų perkeltas į Didžiojo Lietuvos etmono Jonušo Radvilos mokomojo pulko vado pareigas.

2006-09-22 mjr. Eimantas Juodzevičius iš Lietuvos kariuomenės krašto apsaugos savanorių pajėgų Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų mokomojo bataliono Tarptautinių operacijų vieneto kario pareigų perkeltas į KA Kovinio aprūpinimo katedros Logistikos sekcijos viršininko pareigas.

2006-08-31 kpt. Darius Litvinas iš Lietuvos kariuomenės mokymo ir doktrinų valdybos Karinio personalo rezervo karininko pareigų perkeltas į KA Kariūnų bataliono I kariūnų kuopos taktikos karininko pavaduotojo pareigas.

Nuo 2006 m. rugpjūčio 1 d. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos viršininko pavaduotojo-štabo viršininko pareigas pradėjo eiti plk. ltn. Vygantas Bukauskas, į šias pareigas Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro įsakymu perkeltas iš Lietuvos kariuomenės lauko pajėgų štabo viršininko pavaduotojo žvalgybai (G2) pareigų.

■ SUTEIKTAS AUKŠTESNIS KARINIS LAIPSNIS

mjr. Valdemarus Rupšius – pulkininko leitenanto

vyr. ltn. Mangirdius Vaznius – kapitono

kpt. Julijus Gaižauskus – majoro

■ SPORTAS

BOVEC 2006

Evropsko prvenstvo v dami

European Draughts Championship

2006 m. rugsėjo 1–10 d. Slovėnijoje, Boveco mieste, vyko Europos moterų ir vyrų šimtalangių šaškių čempionatas. Lietuvai atstovavo Karo akademijos Redakcinio skyriaus dizainerė, tarptautinė šimtalangių šaškių meistrė Laima Adlytė.

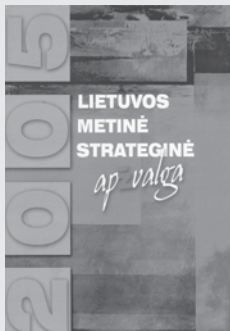
Pirmąją vietą užėmė Darya Tkačenko (Ukraina), antrąją – Nina Hoekman (Olandija), trečiąją – Tamara Tansykušina (Rusija).

Komandinėje įskaitoje Lietuvos moterų rinktinė – tarptautinė didmeistrė Živilė Ringelienė, tarptautinės meistrės Romualda Šidlauskienė ir Laima Adlytė – iškovojo ketvirtąją vietą.

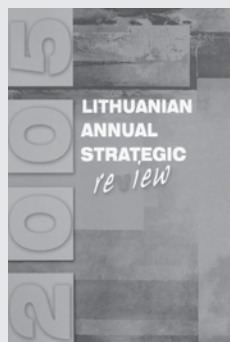
Jėčiuvienė M. *Įmonių veiklos ekonominė analizė*. Mokomoji knyga. 58 p.

Lietuvos metinė strateginė apžvalga 2005. Mokslinių straipsnių rinkinys. Ats. redaktorius G. Vitkus. 300 p.

Norgėla J. *Naujausiųjų laikų kariniai konfliktai 1945–1991 m.* Mokomoji knyga. 104 p.

Lithuanian Annual Strategic review 2005. Mokslinių straipsnių rinkinys. Ats. redaktorius G. Vitkus. 300 p.

Nauji vėjai Lietuvos universitetų rektorijų konferencijoje

Valdonė VALIENĖ
LURK Viešųjų ryšių komiteto pirmininkė

Šių metų rugsėjo 21 d. Vilniaus universitete įvyko Lietuvos universitetų rektorijų konferencijos (LURK) posėdis, kuriame dalyvavo Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministrė Roma Žakaitienė, ministerijos sekretorė Danguolė Bublienė, Lietuvos Respublikos ministro pirmininko patarėja Giedrė Purvaneckienė.

Pirmajame sezono posėdyje Lietuvos universitetų rektorijų konferencijai buvo pristatytas naujasis Vytauto Didžiojo universiteto rektorius prof. Zigmas Lydeka.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministrė Roma Žakaitienė su Lietuvos aukštųjų mokyklų vadovais aptarė aktualias aukštojo mokslo problemas. Kai kurios jų nuo universitetų tiesiogiai nepriklauso. Ministrės teigimu, dabartinė Lietuvos Respublikos Vyriausybė skiria daug dėmesio mokslui. Pasak ministrės, su mokslo aktualijomis, jo laimėjimais turėtų būti deramai ir plačiai supažindinama visuomenė. Ministrė pranešė, kad Vyriausybė ketina 20 proc. didinti visų aukštųjų mokyklų dėstytojų atlyginimus (studentų stipendijos, kaip atlygis už mokslo rezultatus, taip pat turėtų didėti). Ji pabrėžė Rektorijų konferencijos ir Švietimo ir mokslo ministerijos bendradarbiavimo svarbą, būtinybę plėtoti mokslo institucijų ir visuomenės ryšius, aptarė jungtinių studijų Lietuvoje ir užsienyje klausimus.

Susitikime buvo pristatytas Švietimo ir mokslo ministerijos ketinimas sudaryti darbo grupę, kuri dar kartą išanalizuotų mokslo produkcijos vertinimo problemas, patobulintų dėstytojų ir mokslo darbuotojų pareigų kvalifikacinius reikalavimus.

Rektoriai pateikė ministrei nemažai klausimų, į kuriuos atsakymų sutarta ieškoti kartu.

Naujasis LURK prezidentas prof. Romualdas Ginevičius (VGTU) pristatė 2006–2007 m. LURK darbo organizavimo planus. Jis pabrėžė, jog LURK sieks glaudžiai bendradarbiauti su studentų ir darbdavių organizacijomis, atsiverti visuomenei, kad studentų parengimo kokybė kuo labiau atitiktų darbdavių ir pačių specialistų lūkesčius.

Apie Mokslo ir studijų institucijų patalpų renovavimo ir rekonstravimo programos trečiojo etapo 2007–2009 m. įgyvendinimo planus kalbėjo LURK Administracinių ir ekonominių klausimų komiteto pirmininkas doc. Arūnas Komka (VGTU).

LURK Struktūrinių fondų komiteto pirmininkas M. Romero universiteto plėtros prorektorius Rimantas Vaitkus apibendrino universitetų pastabas dėl Europos socialinio fondo finansuojamų projektų administravimo. Lietuvos universitetai yra laimėję 90 projektų iš viso už 100 mln. litų, tačiau projektų administratoriams daug rūpesčių kelia milžiniškas biurokratizmas ir perdėti formalumai. Nutarta kreiptis į Lietuvos Respublikos Ministrą Pirmininką ir atsakingas ministerijas, kad būtų keičiamos taisyklės ir labiau kontroliuojama ES fondo agentūra.

Koncertinė išvyka į tarptautinį festivalį Lenkijoje

S-5 skyriaus specialistė Jolanta STUMBRIENĖ

Š. m. rugsėjo 2–7 dienomis gražiam Silezijos krašte (Lenkijoje) vyko 9-asis tarptautinis religinės muzikos festivalis „Selesia Sonans“. Jį organizavo Lenkijos karinės oro pajėgos kartu su Jelenios Guros miesto įgulos parapija. Festivalio meno direktorius ir organizatorius – Lenkijos kariuomenės oro pajėgų vyriausiasis kapelionas plk. dr. Andrzejus Bokiejus, Šv. Kryžiaus bažnyčios klebonas.

Ši bažnyčia Lenkijoje ir visame pasaulyje garsėja savo nepaprastai skambiais 70-ies balsų vargonais. Koncertų metu bažnyčioje telpa daugiau kaip 4 000 žiūrovų. Trijų aukštų bažnyčios balkonuose ir šoninėse navose sėdintys žiūrovai koncerto vaizdą mato dideliuose panoraminiuose ekranuose.

Muzikos festivaliuose tradiciškai dalyvauja patys žymiausi Lenkijos ir užsienio atlikėjai: reprezentacinis Lenkijos kariuomenės pučiamųjų orkestras, Varšuvos ir Krokuvos simfoniniai orkestrai, žymiausi pasaulio vargonininkai ir dainininkai. Nuolatinis festivalio dalyvis – žymiausias XX a. kompozitorius ir dirigentas Kšištofas Pendereckis.

Šiais metais festivalio atidarymo koncerte skambėjo populiariausia Lenkijoje roko oratorija simfoniniam orkestrui, keturiems chorams ir solistams „Tu esi Petrus“ („Tu esi uola“).

Rugsėjo 6 d. vakaras buvo skirtas Lietuvos kariuomenės menui reprezentuoti. Vakariniame koncerte pasirodė Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos solistė Jolanta Stumbrienė, jai talkino koncertmeisterė Daiva Genaitytė. Taip pat dalyvavo Lietuvos kariuomenės Vilniaus įgulos karininkų ramovės choras „Aidas“ (vadovas T. Šumskas). Mūsų atlikėjai Lietuvoje retai kada savo koncertuose sulaukia 2 500 žiūrovų. Todėl čia dalyvių nuotaika buvo ypač pakili, nes įspūdingi žiūrovų aplošimai – geriausias jų meistriškumo įvertinimas.

Mūsų koncerte kartu dalyvavo ir žymiausias Austrijos vargonininkas Jozefas Hoferis. Koncertą anonsavo ir apie atlikėjus pasakojo žymus Lenkijos muzikologas Zbignievas Pavlickis, kuris Lenkijos televizijoje jau daugelį metų veda klasikinės muzikos laidas.

Plk. A. Bokiejus koncerto dalyviams maloniai aprodė gražiausius Tatrų kalnų miestelius ir istorines vietas. Daug gražių įspūdžių ir šiltų prisiminimų iš Lenkijos parsivežėme į Lietuvą. Tai pirmieji brandūs ir labai svarbūs Lenkijos ir Lietuvos kariuomenių meno kolektyvų ir atlikėjų kultūriniai ryšiai.

Kronika

Liepos 19–21 d. Akademijoje lankėsi 32 Jungtinės Karalystės kadetai.

Liepos 23–28 d. Akademijoje lankė-

si Gruzijos kariuomenės logistikos specialistų delegacija.

Liepos 24–28 d. I kurso kariūnams buvo surengta pažintinė kelionė po Lietuvą, karinius dalinius, pramonės ir kultūros objektus.

Liepos 31 d. prasidėjo tarptautiniai kapitonų kursai.

Liepos 31–rugsėjo 26 d. vyko bazinis kario kursas.

Rugsėjo 16 d. prasidėjo tarptautiniai anglų kalbos kursai.

Rugsėjo 21–25 d. lankėsi Danijos karališkosios karo akademijos delegacija (pagal 2006 m. Danijos karališkosios karo akademijos ir Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos bendradarbiavimo planą).

Rugsėjo 1 d. įvyko iškilmingas mokslo metų pradžios minėjimas.

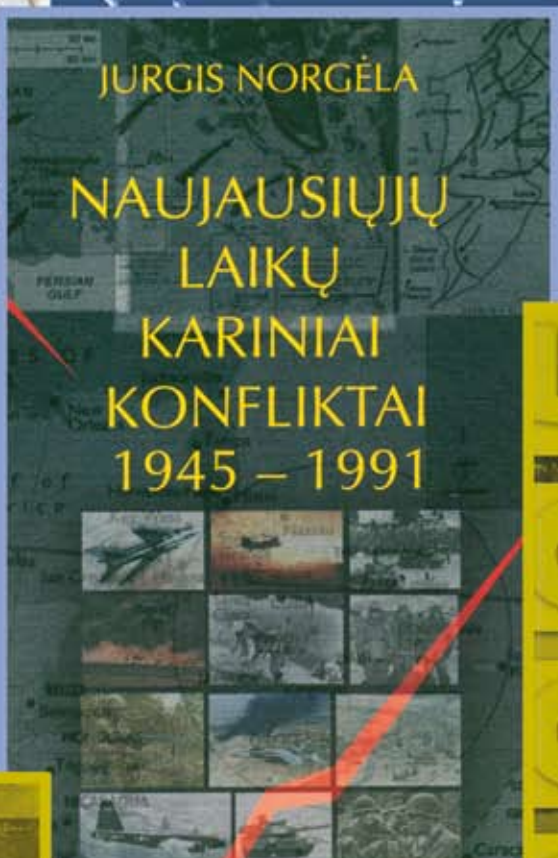
Rugsėjo 18–22 d. Karo akademijos viršininko plk. A. Balčiūno vadovaujama delegacija dalyvavo Baltijos jūros regiono šalių karo akademijų konferencijoje Dresdene.

Rugsėjo 27 d. Akademijoje lankėsi Kroatijos Respublikos kariuomenės vadas gen. Josipas Lucičius (Lucić) ir jį lydinti delegacija.

KARIOMENŲ ISTORIJA

Naujos knygos

